

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2018-2022 РОКИ**

ЛЬВІВ - 2017

ЗМІСТ

I. Загальні положення.....	3
1.1. Регіональне управління розвитком гірських територій: нормативно-правове поле та основи державної політики	3
1.2. Ключові проблеми гірських територій Львівської області	5
1.3. Мета та етапи виконання Стратегії	12
1.4. Вирішення завдань Стратегії та механізм фінансування	12
1.5. Завдання Стратегії.....	13
1.6. Очікувані результати виконання Стратегії, визначення її ефективності.....	14
II. Соціально-економічний аналіз гірських територій Львівської області.....	16
III. Заходи Стратегії	38
3.1. Інституціональне забезпечення регіонального розвитку гірських територій Львівщини.....	38
3.2. Економічний розвиток	38
3.2.1. Промисловість та інвестиційний розвиток. Підтримка підприємницьких ініціатив.....	38
3.2.2. Сільське господарство	44
3.2.3. Туризм і рекреація.....	48
3.2.4. Паливно-енергетичний комплекс та енергоефективність	54
3.3. Соціальна сфера.....	56
3.3.1. Освіта.....	56
3.3.2. Фізична культура.....	59
3.3.3. Культура.....	60
3.3.4. Охорона здоров'я	63
3.3.5. Соціальний захист.....	64
3.4. Інженерна інфраструктура	66
3.4.1. Дорожньо-транспортна та прикордонна інфраструктура.....	66
3.4.2. Водо-, газо- постачання та вуличне освітлення	69
3.5. Лісове господарство.....	72
3.6. Екологія.....	73
IV. Загальні принципи та матриця джерел фінансування Стратегії.....	76
V. Індикатори виконання Стратегії розвитку гірських територій Львівської області на 2018-2022 роки.....	81
ДОДАТКИ.....	82

I. Загальні положення

1.1. Регіональне управління розвитком гірських територій: нормативно-правове поле та основи державної політики

Гірські регіони, зокрема Українські Карпати, зберігають важливу природну і культурну спадщину та підтримують стабільність екосистем на обширних прилеглих територіях. При цьому гірські регіони нашо́вхуються на непрості виклики в економічному та соціальному зростанні внаслідок складних для розвитку господарства та життєдіяльності населення природних умов і потребують особливої політики регіонального розвитку. Необхідність такого підходу визнана міжнародним співтовариством, підтверджена ратифікованими Україною важливими міжнародними документами, зокрема Рамковою конвенцією про охорону та сталий розвиток Карпат (Закон України від 07.04.2004 № 1672 IV(1672 15)).

Аналіз зарубіжного досвіду формування та реалізації політики сприяння розвитку гірських територій базується на різних підходах. Зокрема, згідно із законодавством Швейцарії відставання гірських регіонів за рівнем розвитку передбачалося долати насамперед через розвиток інфраструктури транспортної мережі. Однак з 2008 р. цей підхід, який визнано надто затратним, змінено. Тепер акцент робиться на розробці регіональних (кантональних) програм розвитку, які можуть отримувати фінансову підтримку з боку федерального уряду.

В Австрії сприяння розвитку гірських регіонів базується на підтримці важливих для них галузей економіки (обов'язково сільського господарства) і лише у районах, які є порівняно економічно відсталими.

У Німеччині (Баварія) розроблено програми сприяння розвитку для гірських територій, які включають розвиток закладів туризму, сільськогосподарського виробництва, а також сприяння інвестиційним проектам у промисловості.

Гірські регіони у Швеції користуються загальною і спеціальною економічною підтримкою. Загальна підтримка полягає у наданні компенсацій за не вигідне географічне розташування у вигляді транспортної субсидії (до 40% транспортних витрат функціонуючих у гірських регіонах фірм) та стимулюванні підприємництва меншим податком на заробітну плату.

Вагомим є досвід підтримки розвитку гірських і віддалених територій Канади й США. Зокрема, починаючи з 60-х років минулого століття у Канаді були запроваджені податкові пільги на інвестиції в основний капітал стосовно регіонів з високим рівнем безробіття.

Сучасні програми регіонального розвитку Канади фокусуються на наданні пільг (включаючи податкові, кредитні тощо) малому та середньому бізнесу як головному сектору економічного зростання.

Економічно проблемні території, до числа яких входить багато гірських, користуються федеральною та регіональною (штатів) підтримкою розвитку у

США: грантові програми з участю федеральної підтримки (до 50% від вартості проєктів), кредитна підтримка, податкові пільги, збільшена норма амортизації.

Таким чином, фактично більшість країн з гірськими територіями використовують стратегії, спрямовані на компенсацію впливу негативних умов гірських місцевостей через субсидювання виробництва, інвестиційну допомогу, надання компенсацій виробникам.

Забезпечення інтегрального підходу до розв'язання проблем сталого розвитку Карпатського регіону Європи вбачається через розроблення окремої політики, орієнтованої конкретно на гірські території, та врахування її положень у національних і регіональних стратегіях розвитку й програмах з їх реалізації.

До цього закликає Рекомендація 296 (2010) Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи «Сталий розвиток гірських регіонів і досвід Карпатських гір».

На даний час за участі України триває розробка Макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського регіону, яка запропонує цій території шляхи розвитку, виходячи зі специфічних потреб регіону. Макрорегіональна стратегія передбачає три основні пріоритети:

1. Конкурентоспроможні Карпати. Діяльність, що пропонується в Стратегії, направлена на посилення економічної співпраці в стратегічних макрорегіональних секторах: екологічна промисловість, розвинений туризм та конкурентний агропромисловий сектор через розробку кластерів, розвиток ланцюжків доданої вартості та розбудови макрорегіональних інноваційних екосистем. Заходи стратегії мають бути сфокусовані на ефективному використанні локальних ресурсів та враховувати потенціал менш розвинених територій для покращення конкурентоспроможності всього регіону;

2. Зелені Карпати. Стратегія передбачає захист навколишнього середовища та заходи з екологічної освіти. Екологічні проєкти, захист культурної спадщини, розвиток Карпатського регіонального бренду також робить регіон більш привабливим для розвитку туризму;

3. Згуртовані Карпати. Заходи, направлені на покращення доступності Карпат – зручний транспорт, соціальна та інформаційна інфраструктура.

Схожих підходів дотримується і Україна в розробці подібних документів. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.09.2011 № 896-р центральним і регіональним органам влади доручалося розроблення проєкту Державної програми сталого розвитку Українських Карпат як складової частини програми Європейського Союзу «Карпатський простір».

Відтермінування прийняття програми Європейським Союзом загальмувало процес розроблення й прийняття відповідної національної програми. Разом з тим, необхідність цільового програмного підходу до вирішення завдань економічного й соціального розвитку гірських територій, збереження їх екологічного потенціалу не втрачає своєї актуальності, що

зумовило ініціативу Львівської області щодо розроблення проекту Стратегії розвитку гірських територій Львівської області.

На даний час вітчизняна гірська політика інституціалізована через Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (від 15 лютого 1995 р. № 56). Ст. 3 Закону передбачає державні гарантії соціально-економічного розвитку населених пунктів, яким надано статус гірських. Серед них – виділення бюджетних коштів на розвиток і зміцнення матеріально-технічної бази пасажирського транспорту, дорожнього господарства, зв'язку, електричних мереж, систем теле- і радіотрансляції, газифікації та розробки місцевих газових і нафтових родовищ, освіти, охорони здоров'я, культурно-побутового та торговельного обслуговування, а також фінансування заходів для поліпшення родючості земель, розвитку та використання туристичних, рекреаційних і лікувальних можливостей гірських регіонів; здійснення заходів щодо будівництва об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури.

Розроблення та затвердження Стратегії розвитку гірських територій Львівської області сприятиме реалізації державних гарантій підтримання соціально-економічного розвитку гірських територій, що, разом з використанням регіональних можливостей та ресурсів, забезпечуватиме фінансову базу її виконання.

1.2. Ключові проблеми гірських територій Львівської області

З метою визначення проблематики гірських територій Львівської області в цій Стратегії гірськими територіями є такі райони: Дрогобицький, Турківський, Старосамбірський, Сколівський, Самбірський (Вільшаницька та Чукв'янська об'єднана територіальні громади). Для гірських територій Львівської області, як і території Українських Карпат загалом, характерними є складні структурні проблеми, зокрема у сфері економічного розвитку, ринку праці, соціального становища населення, охорони природного довкілля та природокористування.

Показники економічного розвитку гірських територій кількаразово поступаються середнім по регіону та країні. Це зумовлено ускладненими умовами господарювання в гірських місцевостях і звуженою секторально-галузевою структурою економіки, низьким розвитком транспортної та інженерної інфраструктури, відсутністю дієвих інструментів державної підтримки розвитку господарства у гірських регіонах, яке переважно має ознаки депресивності.

Стан економічного розвитку гірських територій зумовив проблеми зайнятості місцевого населення, серед котрих особливо гострими є безробіття та гіпертрофована зовнішня трудова міграція.

Як наслідок, рівень життя мешканців гірських територій Львівської області залишається низьким, загострюються проблеми соціально-

демографічного характеру – депопуляція, вимивання інтелектуального потенціалу, загроза втрати самобутньої культурної спадщини горян.

SWOT-аналіз розвитку гірських територій (рис. 1) наочно демонструє їх основні сильні та слабкі сторони, а також ризики та можливості для розвитку мікрорегіону.

Рис. 1. SWOT-аналіз розвитку гірських територій

Природне середовище та природні ресурси Українських Карпат мають загальнодержавне значення. Особливою є їх роль у збереженні біо- та ландшафтного різноманіття, регулюванні клімату, формуванні водно-ресурсного, лісового, рекреаційного потенціалу країни. Разом з тим, регіону притаманні складні для вирішення екологічні проблеми – значне зменшення лісистості та неоптимальна структура ландшафтів, висока паводкова небезпека, ерозія ґрунтів, скиди у водойми забруднених стоків, неорганізоване нагромадження побутових і промислових відходів тощо.

Спільні проблеми гірських територій (рис. 2) – це недостатній розвиток бізнесу та низька інвестиційна привабливість, неналежна транспортна та дорожня інфраструктура та екологічні проблеми.

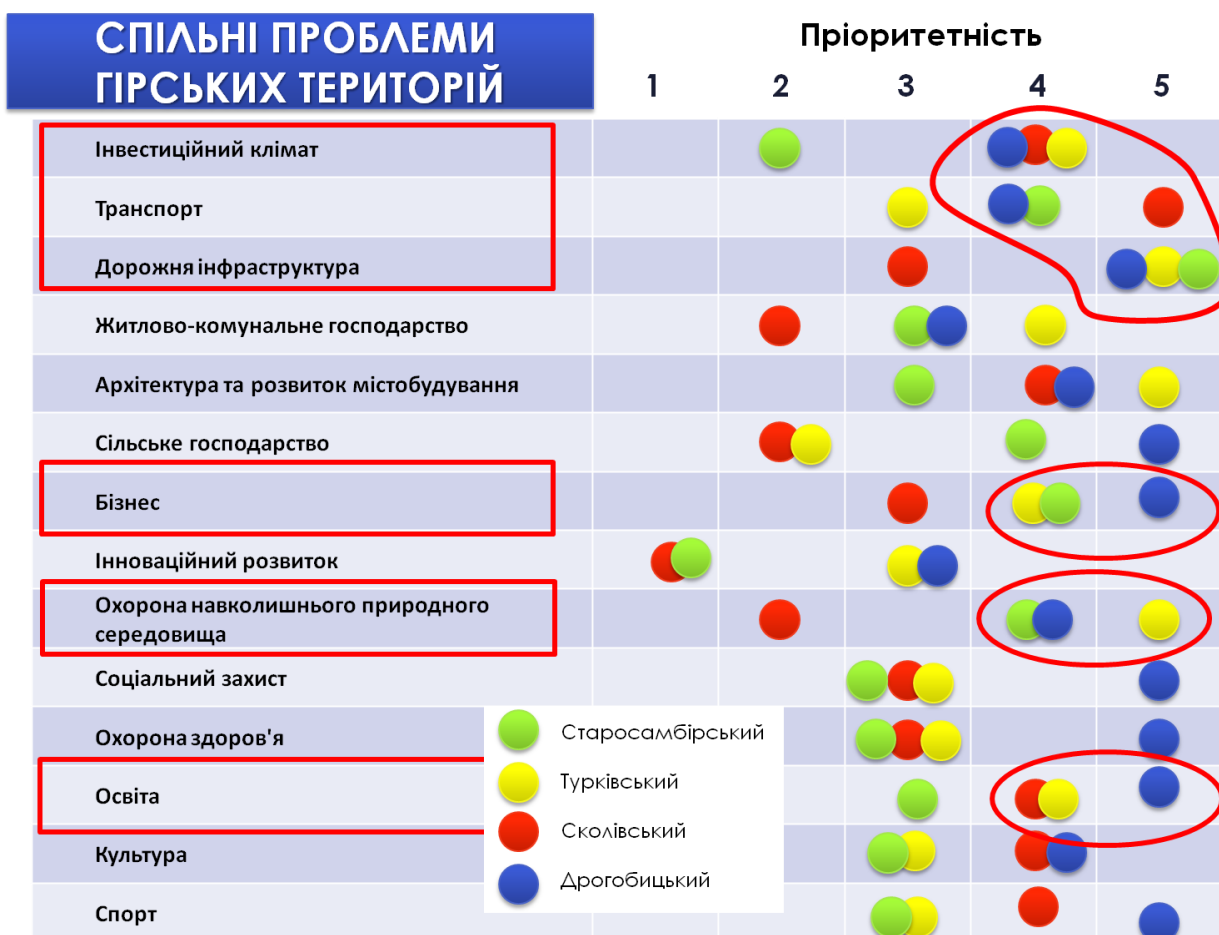

Рис. 2 Спільні проблеми гірських територій
(за результатами опитування місцевих органів виконавчої влади)

Економічні, соціальні та екологічні проблеми й шляхи їх вирішення взаємопов'язані. У їх розв'язанні мають взяти участь органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, наукові установи, громадські організації та мешканці регіону. Важливим при цьому є використання можливостей транскордонної та міжнародної співпраці, котру забезпечуватиме участь у європейських програмах територіальної співпраці. Комплексне розв'язання проблем за широкою участю всіх зацікавлених сторін можливе шляхом розроблення, прийняття і виконання Стратегії розвитку гірських територій Львівської області (надалі – Стратегія).

Програмний ресурс місцевих бюджетів гірських територій, спрямований на реалізацію проектів розвитку у 2017 р., не дозволяє комплексно вирішувати наявні проблеми (рис. 3).

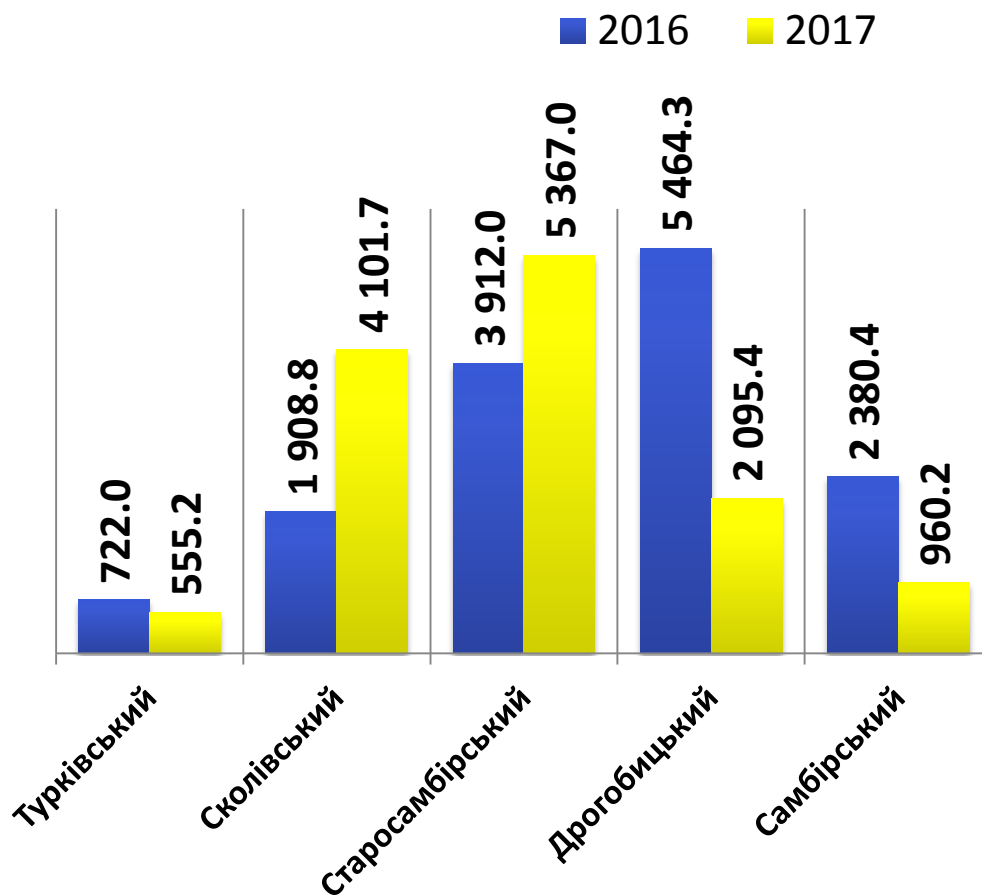

Рис. 3. Програмний ресурс районних бюджетів гірських територій у 2017 р.
тис. грн.

Крім того, використання наявного програмного ресурсу місцевих бюджетів в більшості випадків не відповідає ключовим проблемам розвитку гірських територій. Так, у Дрогобицькому та Самбірському районах більша частина коштів направлена на вирішення поточних проблем, кращою є структура програмних видатків місцевих бюджетів у Турківському, Сколівському та Старосамбірському районах (рис. 4.1.-4.5.).

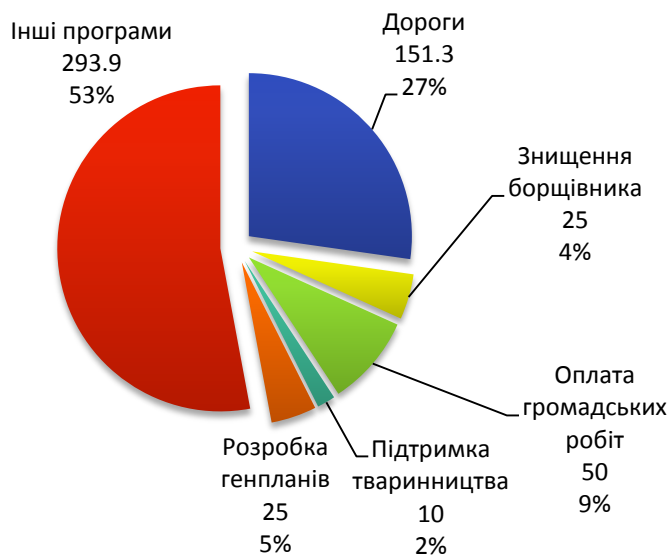

Рис. 4.1. Структура програмних видатків місцевих бюджетів гірських територій Львівської області у 2017 році – Турківський район

Незважаючи на найменший серед всіх гірських районів програмний ресурс, Турківський район 27% коштів направляє на розвиток доріг, що в умовах гірської місцевості є головним фактором інвестиційного розвитку.

Рис. 4.2. Структура програмних видатків місцевих бюджетів гірських територій Львівської області у 2017 році – Сколівський район

Сколівський район – єдиний район області, який затвердив районну цільову програму розвитку. Крім того, в програмному ресурсі відображена туристична спеціалізація території – це один з ключових драйверів розвитку району.

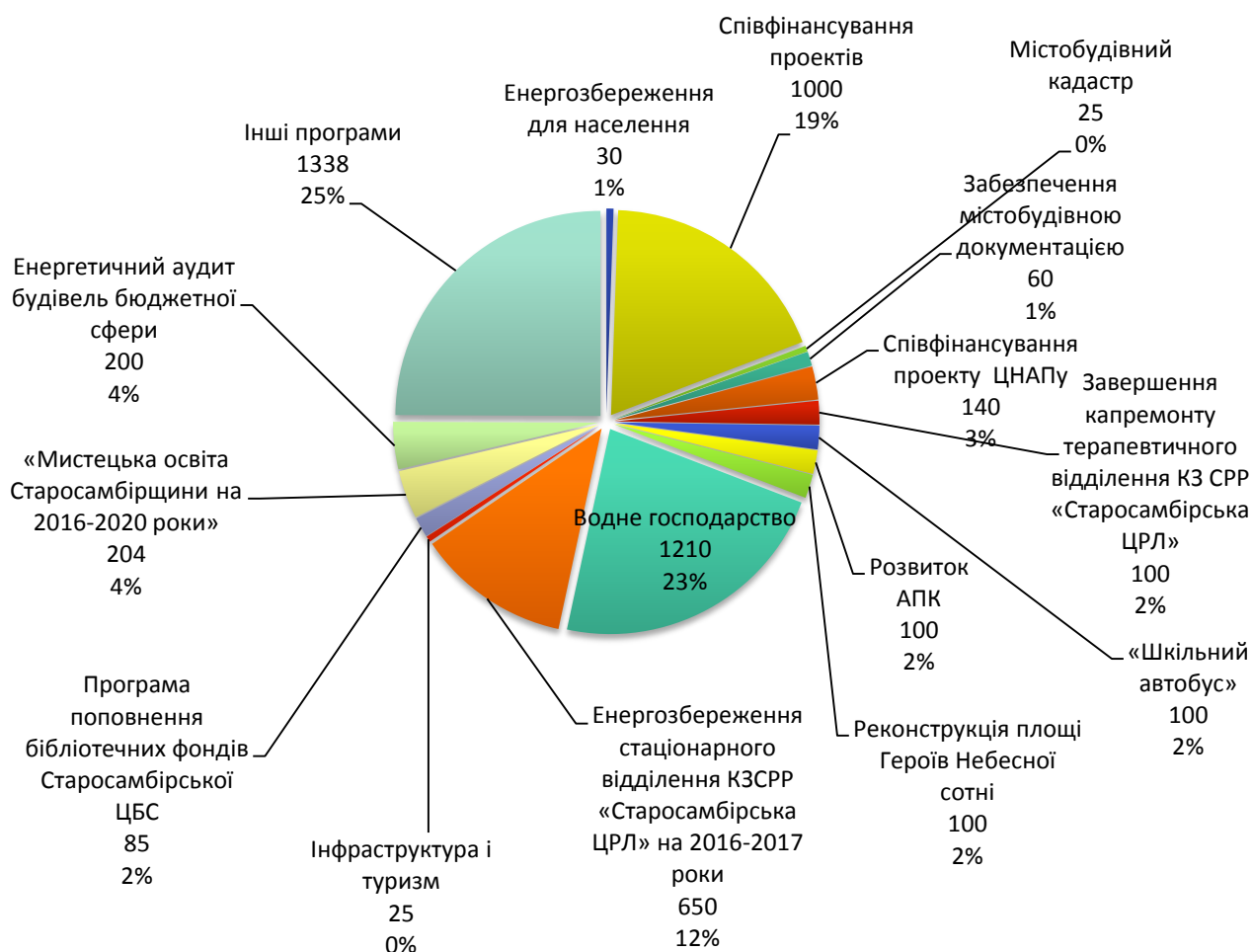

Рис. 4.3. Структура програмних видатків місцевих бюджетів гірських територій Львівської області у 2017 році – Старосамбірський район

Старосамбірський район має оптимальну, з точки зору надання можливостей для розвитку, структуру місцевих програмних видатків порівняно з іншими гірськими територіями. У районі передбачені видатки на підвищення енергоефективності бюджетної сфери, співфінансування проектів, розвиток мистецтва, розробку проектної документації.

Рис. 4.4. Структура програмних видатків місцевих бюджетів гірських територій Львівської області у 2017 році – Дрогобицький район

Менш досконалою є структура програмних ресурсів у Дрогобицькому районі – висока частка соціальних програм та споживчих видатків. При цьому в районі при опитуванні зазначено як ключові проблеми з розвитком бізнесу, сільського господарства та дорожньої інфраструктури, вирішення яких жодним чином не заплановано за рахунок районних програм.

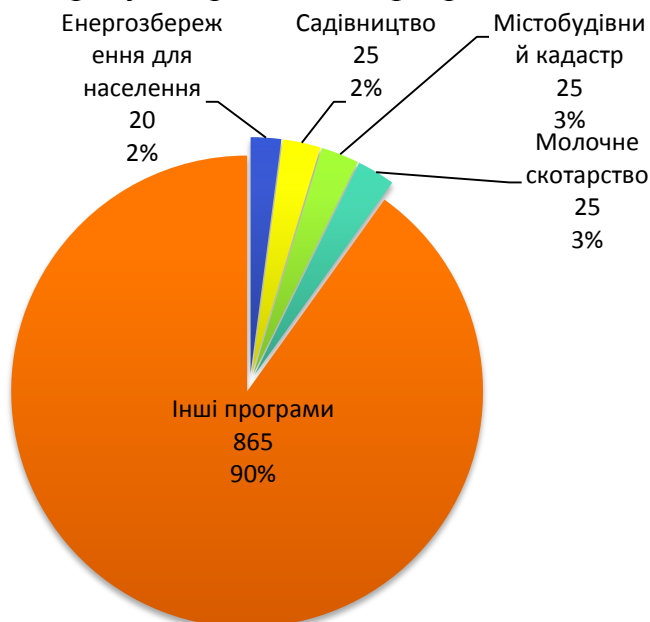

Рис. 4.5. Структура програмних видатків місцевих бюджетів гірських територій Львівської області у 2017 році – Самбірський район

У Самбірському районі в структурі видатків районного бюджету теж не передбачені заходи чи співфінансування заходів, направлених на подолання диспропорцій розвитку, викликаних гірським розташуванням частини територій. Планування регіонального розвитку в районі дещо ускладнюється з появою значної кількості об'єднаних територіальних громад, дві з яких розташовані у гірській місцевості (Чукв'янська та Вільшаницька).

Фінансування розвитку гірських територій з місцевих бюджетів має відповідати пріоритетам їх розвитку, підсилюватися відповідними програмами з обласного бюджету та з інших джерел. На даний час такий синергетичний ефект відсутній через недосконалу структуру та обмеженість фінансування на місцях.

1.3. Мета та етапи виконання Стратегії

Мета Стратегії – сталий розвиток гірських територій області, підвищення їх економічної конкурентоспроможності та рівня життя населення, охорона навколишнього природного середовища, збереження й раціональне використання їх природних ресурсів та багатой етнокультурної спадщини.

Реалізацію Стратегії пропонується здійснювати в два етапи:

- перший етап – 2018-2020 роки;
- другий етап – 2020-2022 роки.

На першому етапі передбачається реалізація комплексу заходів зі зменшення інфраструктурних обмежень, створення інституційних передумов для активізації територіального розвитку, відповідних консалтингових служб, формування інвестиційних майданчиків.

На другому етапі пропонується здійснити заходи з підвищення конкурентоспроможності економіки гірських територій, збереження тенденцій та закріплення моделі інтенсивного розвитку.

1.4. Вирішення завдань Стратегії та механізм фінансування

Вирішення завдань Стратегії можливе за кількома варіантами.

Перший варіант – за рахунок місцевих джерел із частковим залученням державних фінансових та інших ресурсів за діючими схемами та механізмами.

Другий варіант – отримання державних фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів для реалізації основного комплексу завдань, визначених Стратегією.

Третій варіант – запровадження для реалізації завдань Стратегії спеціальних механізмів залучення інвестицій з недержавного сектора в комплексі з використанням прямих державних вкладень, ресурсів органів місцевого самоврядування, коштів міжнародних програм, насамперед регіональних програм Європейського Союзу, спрямованих на сталий розвиток європейського макрорегіону Карпат.

Оптимальним слід вважати третій варіант, який дасть змогу створити механізми економічного саморозвитку регіону, розширення сфери зайнятості місцевого населення та сконцентрувати використання коштів державного і місцевих бюджетів, міжнародної допомоги на вирішення соціальних, екологічних, інфраструктурних завдань.

1.5. Завдання Стратегії

1. Створення сприятливих умов для подолання економічної депресивності гірських територій через:

- підвищення інфраструктурної привабливості гірських територій через розвиток транспортної мережі, систем зв'язку та телекомунікацій, інженерної підготовки території - мереж електропостачання, водопроводу й каналізації, складування й переробки відходів тощо;

- сприяння розвитку традиційних і найперспективніших для цих територій видів господарської діяльності - лісівництва, гірського сільського господарства, рекреаційно-туристичної сфери, екологічно сумісних видів промислової діяльності, включаючи переробку місцевих сировинних ресурсів, розвиток альтернативної енергетики;

- розробку та забезпечення реалізації низки цільових економічних підпрограм («Гірське тваринництво», «Органічна продукція», «Лісовий кластер», «Рекреаційні центри», «Зелений туризм», «Надра Карпат», «Відновлювана енергетика» тощо) з урахуванням екологічних обмежень, зумовлених природною специфікою гір;

- розвиток ринкової інфраструктури у гірських районах: оптово-роздрібних ринків, обслуговуючих кооперативів, Агенції регіонального розвитку;

- розвиток транскордонної економічної співпраці;

- посилення владних повноважень, інституційної та фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, поглиблення міжмуніципальної й міжрегіональної співпраці у процесі здійснення реформи децентралізації.

2. Підвищення стандартів соціального забезпечення та поліпшення умов проживання місцевого населення:

- відновлення та розвиток об'єктів соціальної інфраструктури у гірських населених пунктах з доведенням їх до сучасних стандартів (установи дитячого дошкільного виховання, освіти, медичного обслуговування, соціальної опіки, охорони правопорядку, фізкультури та спорту);

- розвиток об'єктів комунального господарства (водопостачання, каналізація, збирання, переробка та складування відходів);

- сприяння розвитку комунальних та інших підприємств побутового обслуговування у гірських населених пунктах;

- розвиток місцевого дорожнього господарства, реконструкція дорожньої мережі населених пунктів, будівництво чи доведення до сучасних стандартів сполучних доріг між сільськими населеними пунктами гірських територій та адміністративними центрами.

3. Збереження та розвиток етнокультурної спадщини:

- реконструкція та належне утримання мережі будинків культури, клубів, бібліотек, народних домів, організація на їх основі осередків культурного життя місцевих громад;

- відновлення та охорона об'єктів історичної, природної та культурної спадщини на гірських територіях, популяризація історико-культурних надбань;

- сприяння відновленню та розвитку художніх народних промислів;

- збереження та реставрація унікальної дерев'яної сакральної архітектури регіону.

4. Забезпечення охорони навколишнього природного середовища та техногенно-екологічної безпеки:

- лісовідновлення та ведення екологічно орієнтованого лісового господарства;

- оптимізація структури ландшафтів;

- охорона природно-заповідного фонду, біо- та ландшафтного різноманіття;

- формування екологічної мережі в єдиній регіональній, національній та європейській системі;

- запобігання транскордонному забрудненню;

- удосконалення водного господарства та охорони водних екосистем, проведення протипаводкових заходів і оптимізація гідрологічного режиму річкових басейнів;

- вирішення питань збору, переробки, утилізації промислових і побутових відходів, недопущення засмічення території;

- проведення протиерозійних заходів;

- запобігання деградації ландшафтів.

1.6. Очікувані результати виконання Стратегії, визначення її ефективності

Виконання Стратегії дасть змогу:

- підвищити економічну конкурентоспроможність гірських територій області та подолати проблеми їх соціально-економічної депресивності;

- розширити сферу зайнятості місцевого населення та сприяти вирішенню проблем безробіття;

- підвищити соціальні стандарти та поліпшити умови життя місцевого населення;

- запобігти депопуляції гірських територій та сприяти збереженню унікальної етнокультурної спадщини місцевого населення;
- розв'язати найгостріші проблеми охорони навколишнього природного середовища, поліпшення екологічної ситуації, раціонального використання природних ресурсів Українських Карпат в межах області.

Цільові орієнтири Стратегії:

- збільшення обсягів продукції, робіт і послуг суб'єктами господарювання та домогосподарствами на гірських територіях і у гірських населених пунктах;
- збільшення кількості робочих місць у сфері виробництва та надання послуг;
- зростання середнього показника доходів зайнятого населення гірських населених пунктів до рівня, не нижче середнього по області;
- досягнення середньообласного рівня забезпечення населення гірських територій соціальними та комунальними послугами;
- досягнення сучасних стандартів якості навколишнього природного середовища.

II. Соціально-економічний аналіз гірських територій Львівської області

Гірські території Львівської області, на які розповсюджується дія Стратегії – це чотири адміністративних райони – Старосамбірський, Сколівський, Турківський та Дрогобицький, та частина Самбірського району (Чукв'янська та Вільшаницька об'єднані громади). В цілому гірські території охоплюють 17% площі Львівської області, на них розташовані 210 населених пунктів (близько 11% від загальної їх кількості по області), але проживає тільки 6% населення регіону. Це пов'язано з особливостями рельєфу, специфічними кліматичними умовами та частково історичними факторами заселення територій (рис. 5).

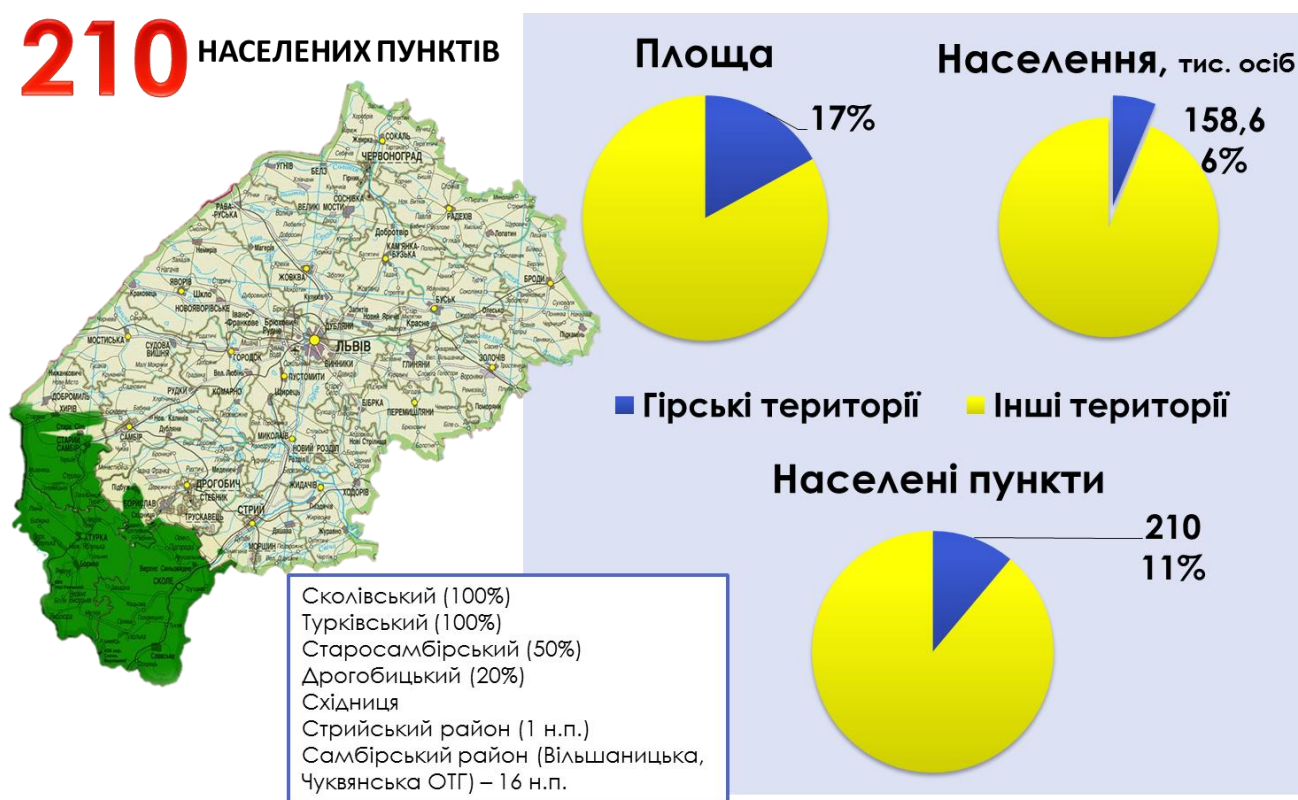

Рис. 5. Гірські території на карті області

Гірські території мають певні демографічні особливості. В двох гірських районах, Турківському та Сколівському, спостерігається найвища народжуваність, як наслідок, гірські території мають іншу вікову структуру населення: маючи тільки 6% населення, тут проживає 8% дітей Львівської області. Враховуючи тренди народжуваності та смертності в інших районах Львівщини, ця тенденція буде посилюватися (рис. 6-7).

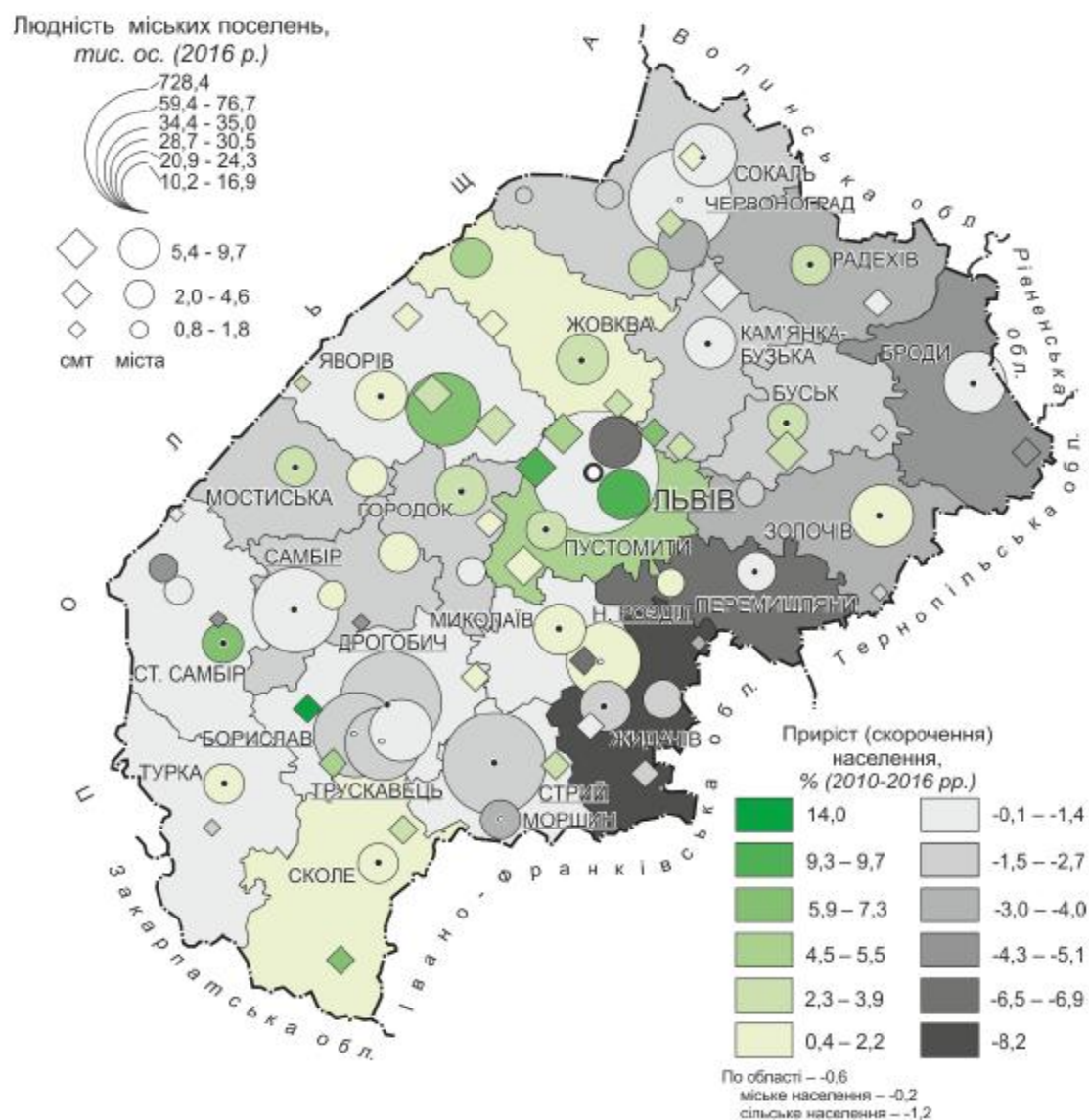

Рис. 6. Демографічна ситуація у Львівській області

Рис. 7 . Демографічні особливості гірських територій

Географічні особливості гірських територій позначаються і на показниках забезпеченості соціальною інфраструктурою – так, наприклад, в негірській зоні простіше здійснювати довіз учнів, в гірській зоні необхідно будувати нову школу або інший заклад. Як наслідок, маючи 6% населення, в гірській місцевості розташовано 19% шкіл, 20% народних домів, 15% багатoproфільних навчальних закладів та 22% амбулаторій області (рис. 8).

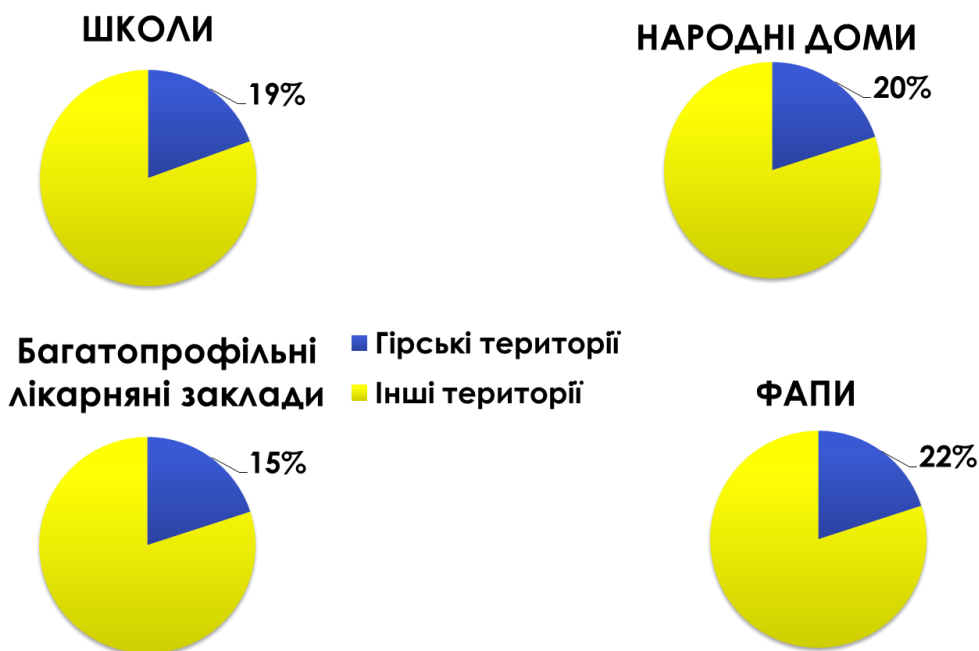

Рис. 8. Соціальна інфраструктура гірських територій: ефективність та забезпеченість

Через високу кількість малокомплектних шкіл в гірських територіях, середня наповнюваність класів у школах гірських районів також залишається нижче нормативного показника – 15 учнів у класі та набагато нижчою за середній показник по області – 19,13. Так, у Турківському районі цей показник складає 12,73, Сколівському – 13,0, Старосамбірському – 13,03, Дрогобицькому – 14,15 (рис. 9).

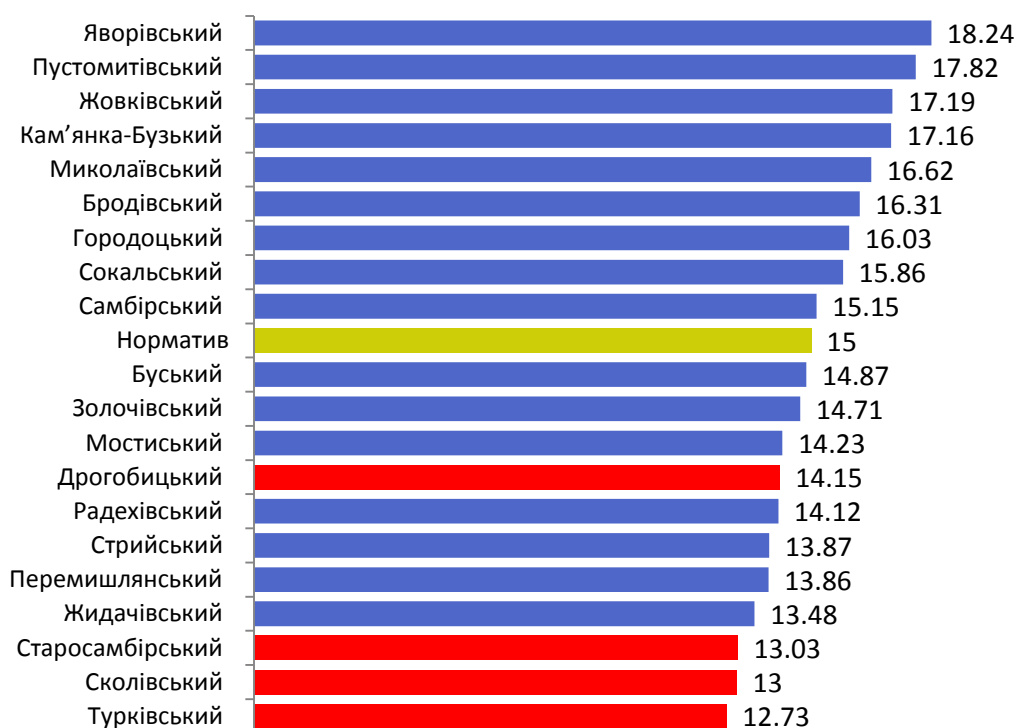

Рис. 9. Середня наповнюваність класів у районах Львівської області у 2016-2017 н.р.

Потребує оптимізації і мережа ліжкового фонду. Так, при нормативному значенні 37,5 ліжок на 10 тис. населення, в Турківському районі цей показник залишається найвищим серед всіх районів і складає 58,1 (рис. 10).

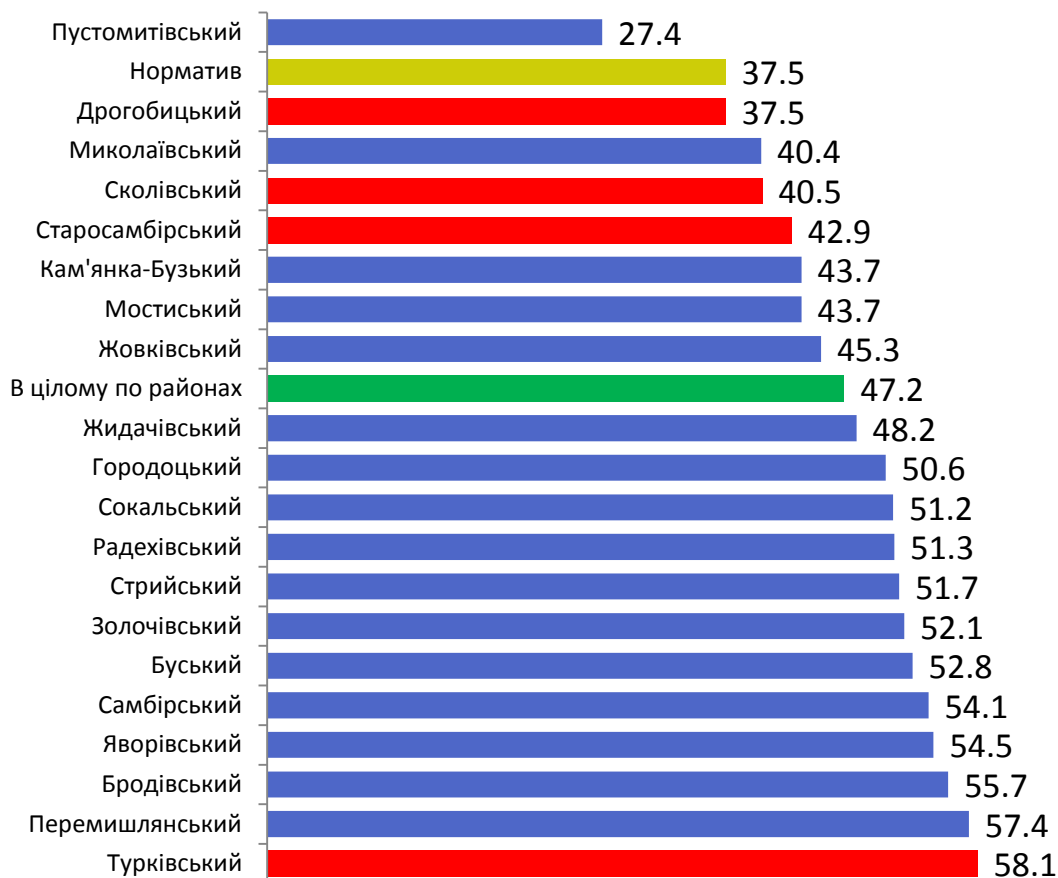

Рис. 10. Забезпеченість ліжками на 10 тисяч населення станом на 01.07.2017

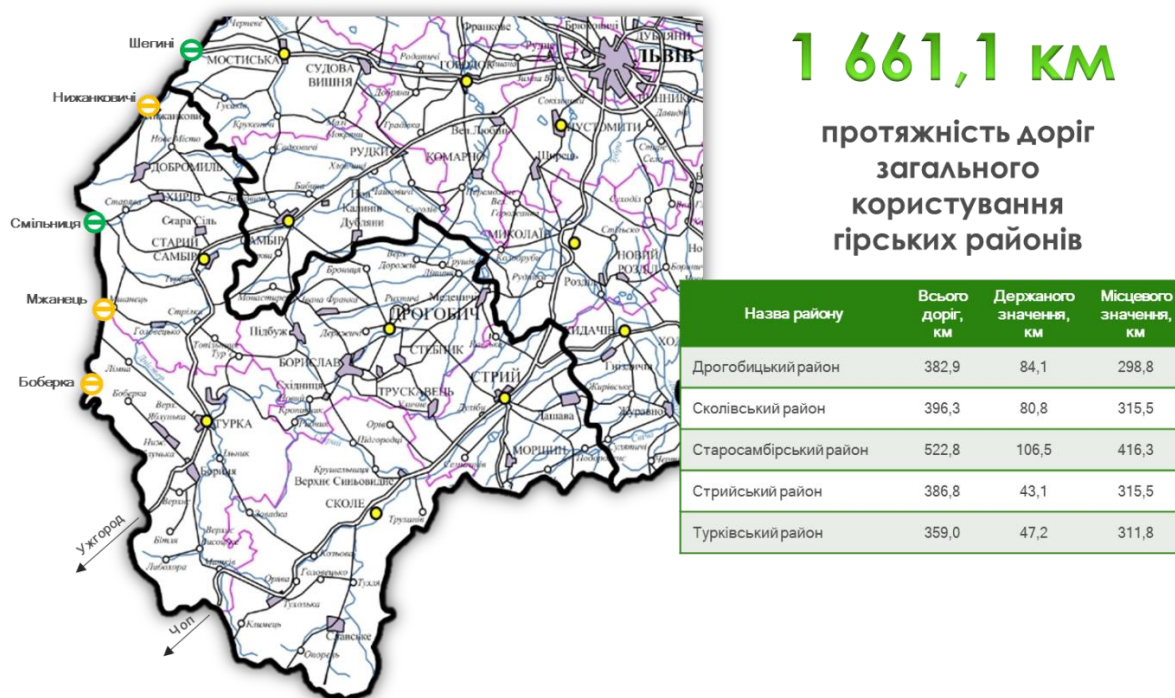

Рис.11. Дорожня інфраструктура гірських територій Львівської області

Незважаючи на значний фінансовий ресурс, залучений на ремонт доріг гірських територій – а це майже півмільярда гривень щороку на 100 км доріг, стан дорожньої інфраструктури (рис. 12) гірських територій залишається низьким у порівнянні з іншими районами області.

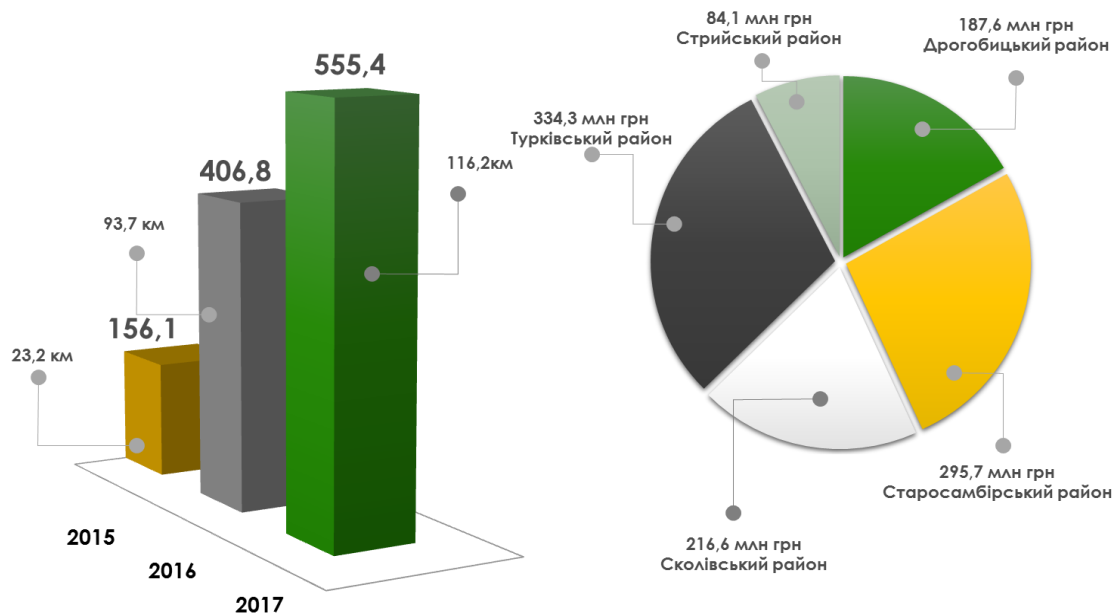

Рис 12. Фінансовий ресурс розбудови дорожньої інфраструктури гірських територій

Щодо якості дорожньої інфраструктури, то гірські території мають одні з найнижчих показників частки доріг з твердим покриттям (рис. 13).

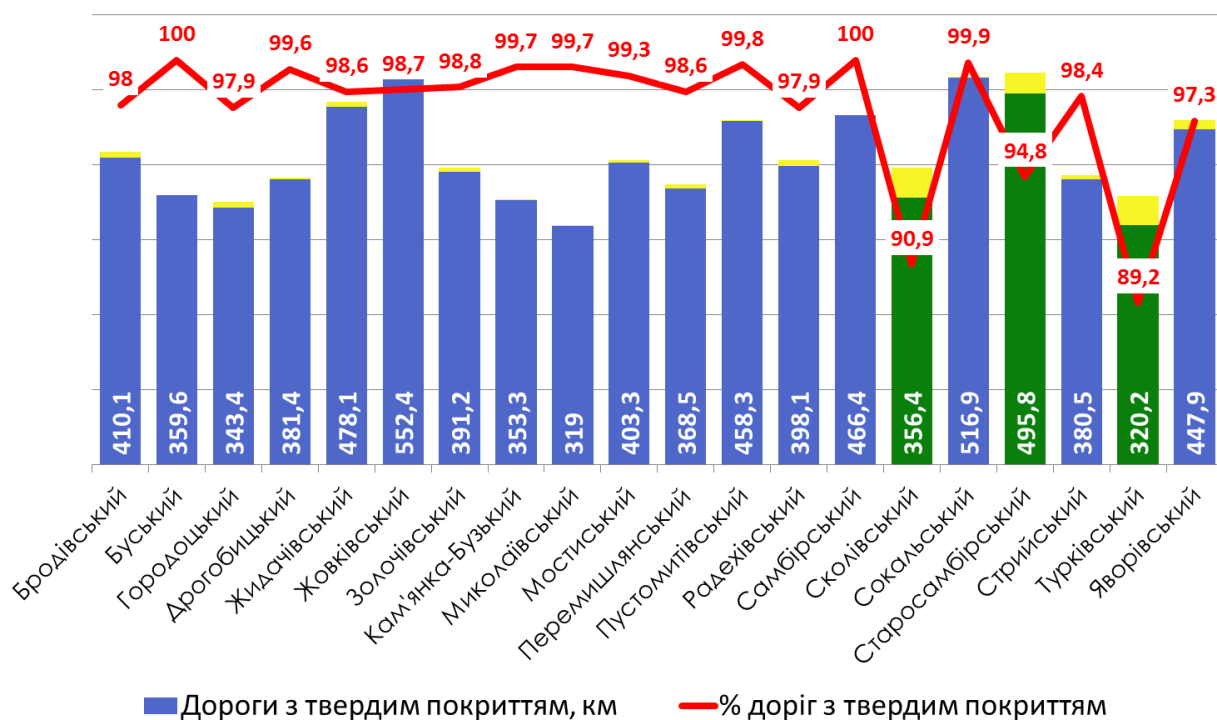

Рис. 13. Стан дорожньої інфраструктури Львівської області на 01.01.2017

Галузева структура економіки гірських територій характеризується великою часткою інших послуг, до яких належать послуги з освіти, охорони здоров'я, державного управління, соціального обслуговування тощо. Натомість питома вага промисловості не досягає і 5%, будівництва – близько 1% (рис. 14).

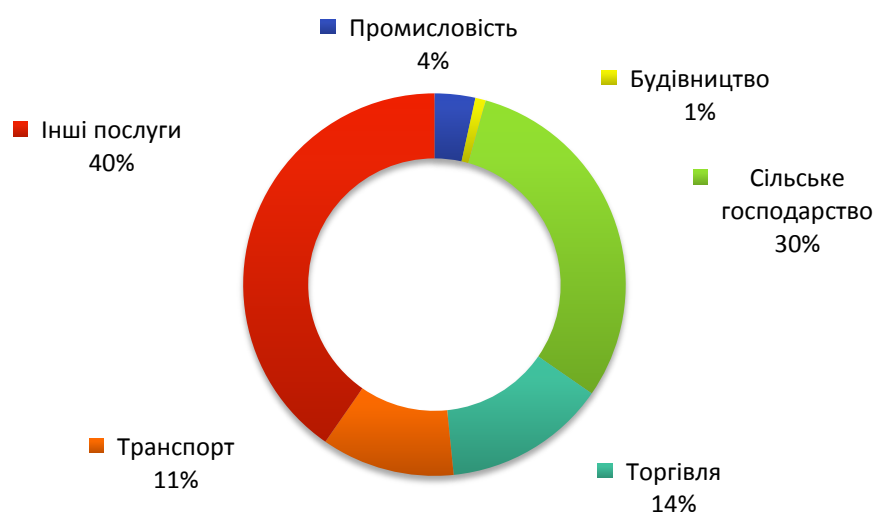

Рис. 14. Структура економіки гірських територій (розрахунки Департаменту економічної політики Львівської облдержадміністрації)

Для економіки області гірські території – це близько 3,5% валового регіонального продукту (рис. 15).

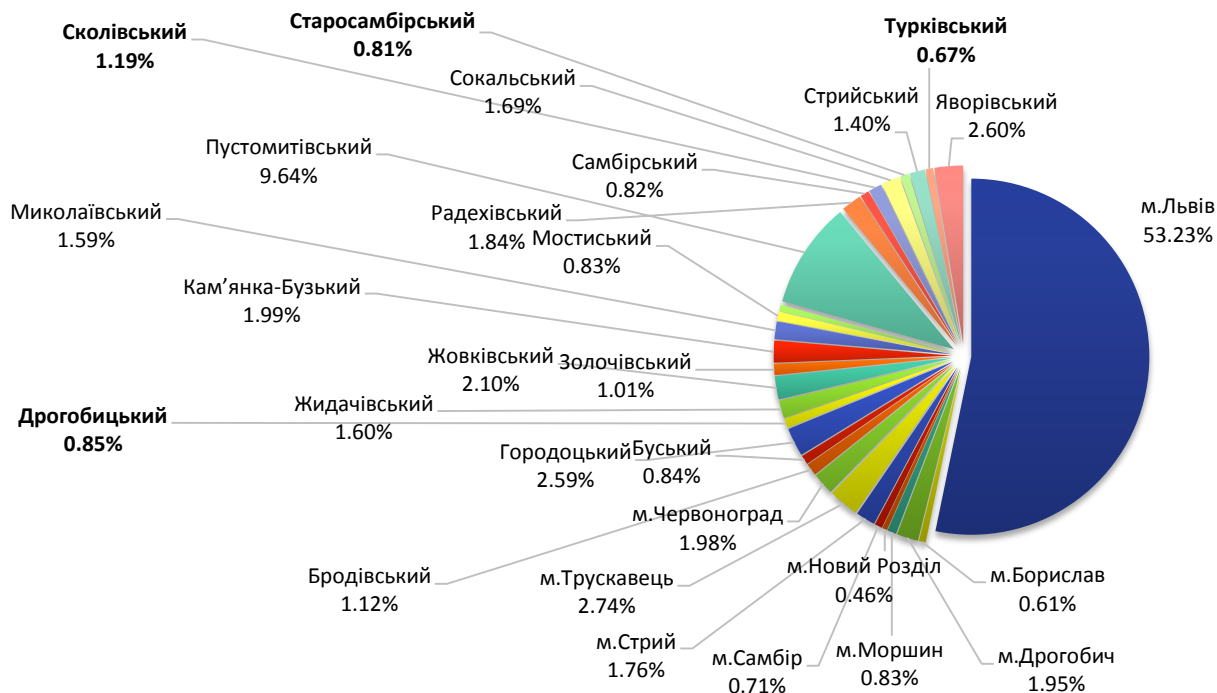

Рис. 15. Частка територій у створенні валового регіонального продукту Львівської області (розрахунки Департаменту економічної політики Львівської облдержадміністрації)

Найбільш економічно потужним серед гірських територій виглядає Сколівський район, який створює 1,2% ВРП області, ключовими галузями економіки району виступають промисловість та торгівля. Дрогобицький район є найбільш аграрно розвиненим серед гірських районів.

Маючи досить слабку економічну базу, в цих районах є розвиненою бюджетна сфера, яка забезпечує надходження податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів та виступає своєрідною «подушкою безпеки» для всієї економіки гірських територій (рис. 16).

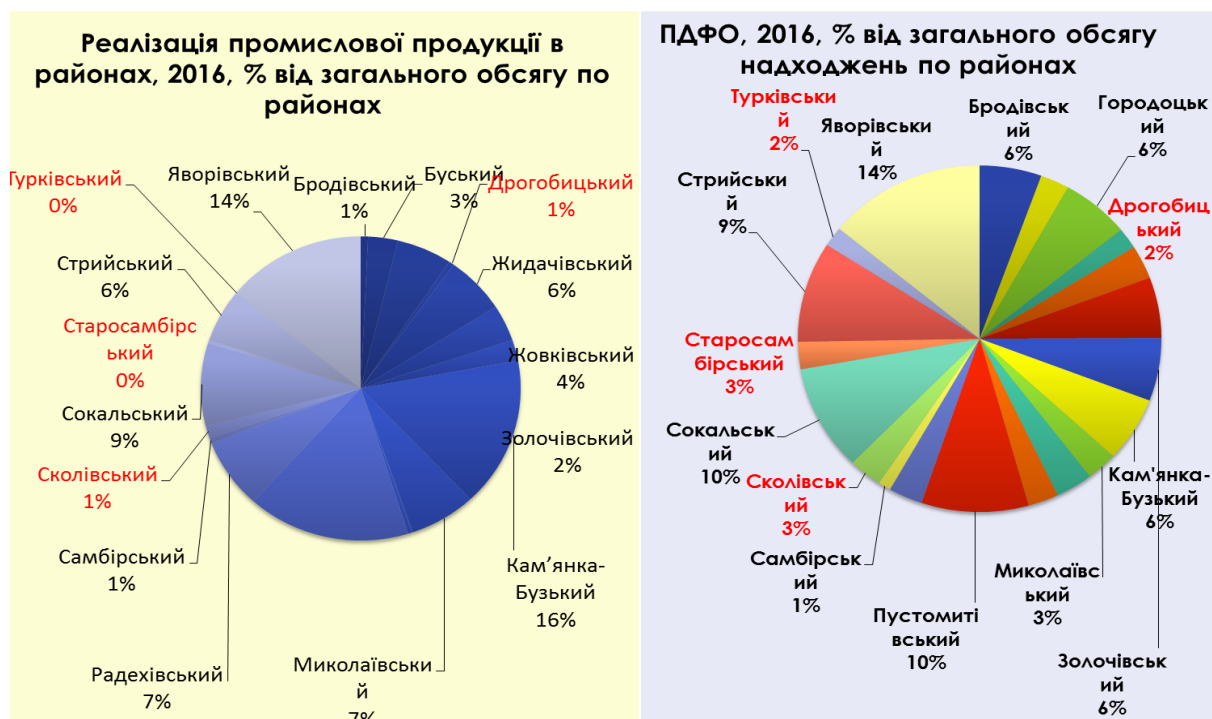

Рис. 16. Промислова база та надходження ПДФО в районах області

Галузями промислової спеціалізації гірських районів виступають:

- Дрогобицький – виробництво неметалевої продукції, харчова, металообробка (ключові підприємства: «Термопласт Плюс», «Фасад-Захід», «Галм'ясо», «Солонсько»);
- Сколівський – харчова, деревообробка (ключові підприємства «Топ Форест», «Сколівське лісове господарство», «Добробут»);
- Старосамбірський – електроенергетика, текстильна (ключові підприємства – «ЕКО-ОПТИМА», «Льонокомбінат «Старосамбірський», «Старий Самбіртеплокомуненерго», «Спільне українсько-польське підприємство «Екватор»);
- Турківський – металообробка, деревообробка, електроенергетика (ключові підприємства: «Палетсервіс», «Гефест+», Явірська гідроелектростанція.

Рівень заробітної плати в гірських районах є досить диференційованим і залежить від структури економіки (рис. 17). Найнижчим він є в Старосамбірському районі, найвищим – в Сколівському районі (за рахунок високих заробітних плат у лісгоспах).

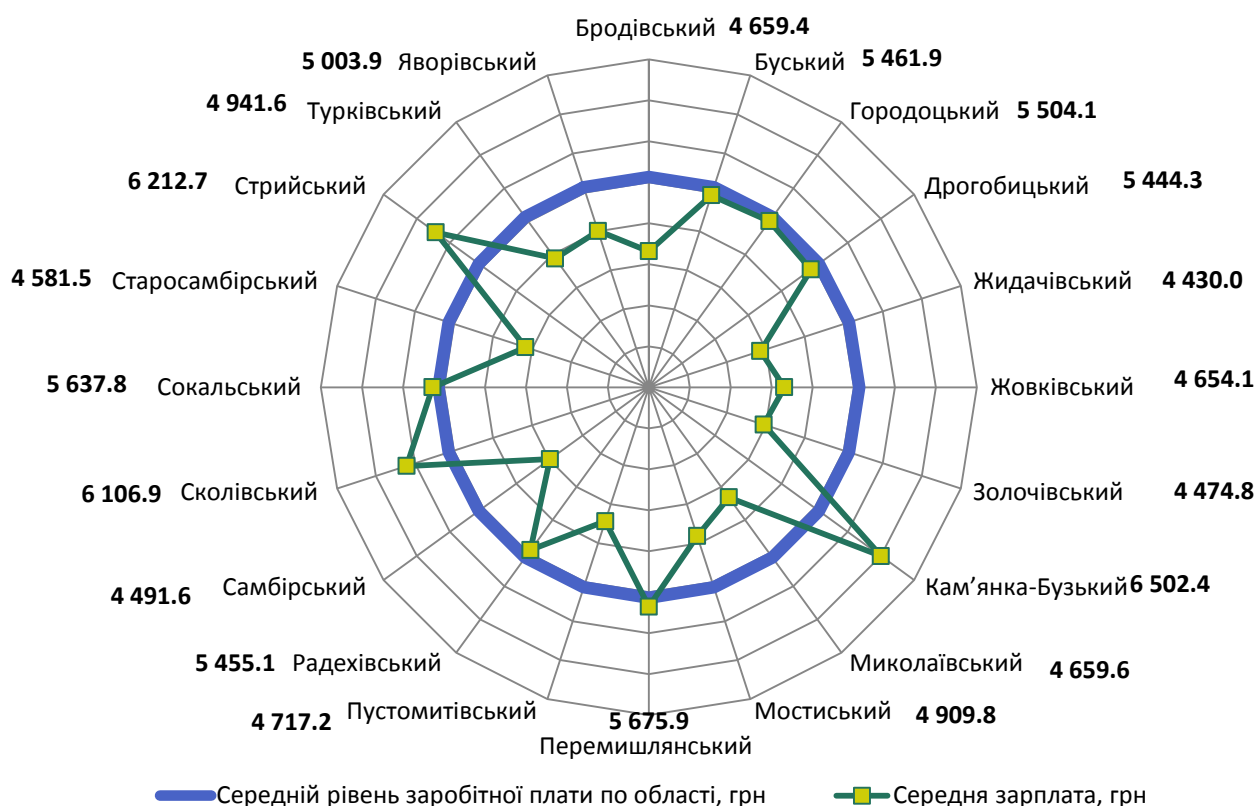

Рис. 17. Розмір середньої заробітної плати в районах Львівської області (дані податкових органів, червень 2017 року)

Актуальним лишається питання демографічного навантаження та недосконалої структури зайнятості в гірських районах (рис. 18-19). Найбільшим демографічне навантаження є в Турківському та Дрогобицькому районах, 30-40% всього ринку праці є незареєстрованим, що складає значний ресурс для відкриття нових підприємств та виробничих потужностей.

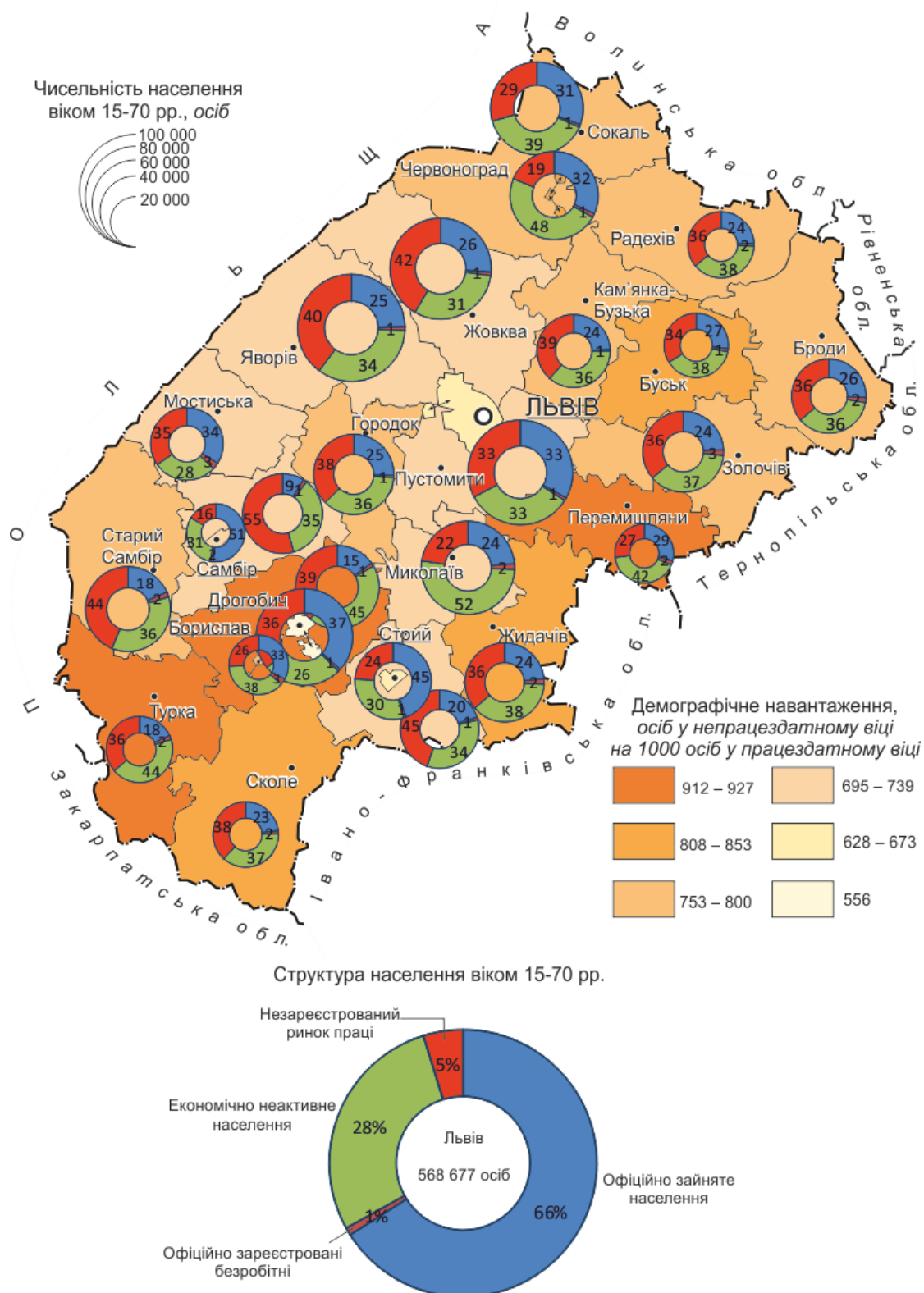

Рис. 18. Територіальна структура економічної активності населення у розрізі міст та адміністративних районів Львівської області

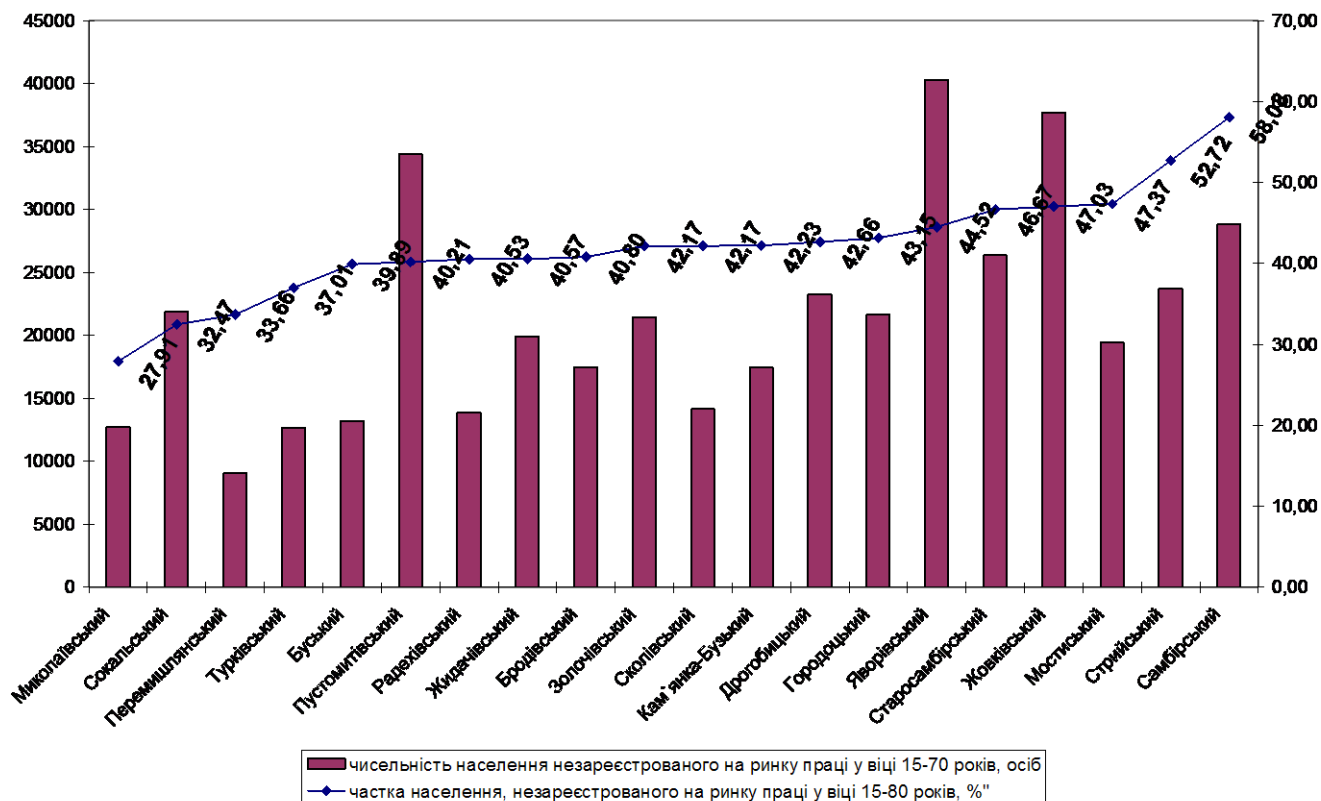

Рис. 19. Незареєстрований ринок праці районів Львівської області (за даними Головного управління Пенсійного фонду України у Львівській області)

Розвиток малого та середнього підприємництва

Значним незадіяним ресурсом розвитку гірських районів області є посилення ділової активності населення, збільшення масштабів та ефективності діяльності суб'єктів МСП як джерела формування нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості мешканців та зростання їх добробуту, покращення інвестиційної привабливості територій, збільшення надходжень до місцевих бюджетів, розвитку суспільних ініціатив, формування середнього класу та розбудови соціально-економічної інфраструктури (табл. 1).

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика окремих показників розвитку МСП у
Львівській області, її гірських та інших районах**

Території	Показники					
	Кількість малих і середніх підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	Кількість середніх підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення, од.	Кількість зайнятих на 1 малому підприємстві, осіб	Обсяги реалізованої продукції на 1 зайнятого на малих підприємствах, тис грн	Обсяги реалізованої продукції на 1 мале підприємство, млн грн
Львівська область	74,1	3,2	70,9	5,4	467,0	2,5
Гірські райони	24,1	0,9	23,2	4,7	376,2	1,8
Інші райони області	48,6	2,1	46,5	5,6	535,3	2,9

Таким чином, актуалізується проблема розробки і реалізації дієвих засобів стимулювання розвитку МСП у гірських районах Львівщини.

Розвиток МСП у гірських районах Львівської області характеризується такими негативними аспектами:

1. Зменшення кількості суб'єктів сектора МСП.

Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення за 2007-2015 рр. зменшилася: у Самбірському районі – з 30 до 26 од. (на 4 од. або на 13,3%); у Сколівському районі – з 37 до 31 од. (на 6 од. або на 16,2%); у Старосамбірському районі – з 23 до 21 од. (на 2 од. або на 8,7%).

2. Низька ділова активність і мала кількість суб'єктів МСП у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, обмеженість підприємницьких ініціатив серед сільських жителів.

На початку 2016 р. кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення в гірських районах становила: у Самбірському районі – 26 од. (37,1% від середньообласного значення); у Сколівському районі – 31 од. (44,3% від середньообласного значення); у Старосамбірському районі – 21 од. (30,0%). Малою залишається чисельність середніх підприємств гірських районів. Так, на початок 2016 р. у Самбірському районі налічувалося лише 4 середніх підприємства, у Сколівському – 7 од. (та до попереднього року припинило діяльність 2 од.), у Старосамбірському районі – 7 од.

Спеціалізація суб'єктів МСП в гірських районах Львівської області залишається переважно торгово-посередницькою. За видами економічної діяльності найбільшою є частка суб'єктів оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів; тимчасового розміщування й

організації харчування. Це свідчить про недосконалість галузевої структури та низький розвиток сектору МСП в галузях економіки зі значною доданою вартістю.

3. Зменшення кількості найманих працівників у секторі МСП.

На початок 2016 р. на малих підприємствах гірських районів регіону було зайнято 593 працівники у Самбірському, 671 працівник у Сколівському та 737 – у Старосамбірському районах. У 2007 р. відповідні показники становили: 1,1, 1,0 та 1,4 тис. осіб. Відтак, за аналізований період відбулося скорочення чисельності найманих працівників на 46,1% у Самбірському, 32,9% у Сколівському та 47,4% у Старосамбірському районах.

Тенденція щодо зменшення кількості найманих працівників на малих підприємствах гірських районів області є стабільною, що, в тому числі, призвело до нижчої забезпеченості найманими працівниками в порівнянні з середньообласним значенням (у Самбірському районі на 34,0%, у Сколівському та Старосамбірському районах – на 10,0%).

4. Малі обсяги та невисока ефективність фінансово-господарської діяльності представників МСП, обмеженість їх інтелектуально-кадрового, матеріально-технічного та ресурсного забезпечення.

У 2015 р. обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) малих підприємств Самбірського, Сколівського та Старосамбірського районів становили 362,8, 245,6 та 255,2 млн грн відповідно. Проте, в розрахунку на одне мале підприємство обсяги доходу були невисокими та в значній мірі поступалися аналогічному середньому показнику по області, а саме у Самбірському районі – 2,04 млн грн (на 18,4% менше), у Сколівському – 1,65 млн грн (на 34,0% менше), у Старосамбірському – 1,58 млн грн (на 36,8% менше).

У 2015 р. критично погіршилася ситуація з рівнем обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) малих та мікропідприємств у загальних обсягах реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у Сколівському районі. Відповідні показники опустилися до 21,5% (до порівняння, у Самбірському районі – 89,1%, у Старосамбірському районі – 80,8%) та до 4,0% (до порівняння, у Самбірському районі – 21,6%, у Старосамбірському районі – 25,2%). Показники зменшилися до 2013 р. більш ніж удвічі.

Низькою та нижчою за середньообласне значення залишається продуктивність праці на малих підприємствах гірських районів. Зокрема, у 2015 р. продуктивність праці на малих підприємствах Сколівського району становила 366,0 тис грн (або на 27,4% менше), Старосамбірського району – 346,3 тис грн (на 31,3% менше).

5. Обмежена кількість практик формування інтегрованих торговельно-виробничих систем та коопераційних відносин за участі суб'єктів МСП.

Ресурсна обмеженість суб'єктів МСП, що здійснюють діяльність у гірських районах області, та складність доступу до матеріально-технічного забезпечення є одними з головних перешкод збільшення обсягів виробничо-господарської діяльності. Тому для представників малого і середнього бізнесу важливим напрямом розвитку є розширення коопераційних відносин, перевагами яких є формування спільної бази матеріально-технічного та інформаційно-аналітичного забезпечення, консолідація ресурсів та зусиль для виробництва і збуту продукції, зниження рівня виробничих і трансакційних витрат, покращення доступності до фінансування.

Пріоритетним видом економічної діяльності для розвитку кооперації у гірських районах Львівської області є сільське господарство. Актуалізація ролі кооперативного руху посилюється в умовах необхідності трансформації окремих особистих селянських господарств (надалі – ОСГ) у товарні форми господарювання. Відтак, існує значний потенціал розвитку локальних інтегрованих систем у АПК за участі суб'єктів МСП та започаткування практик перетворення ОСГ у малі та середні підприємства. Для сільських територій гірських районів розвиток кооперації забезпечить активізацію підприємницьких ініціатив, покращення виробничої інфраструктури, організацію нових ринків.

6. Низький рівень розвитку та ефективності функціонування суб'єктів інституційного забезпечення, відсутність належного дорожньо-транспортного сполучення, достатньої кількості об'єктів ринкової, фінансової, соціальної та інформаційної інфраструктури.

Рівень розвитку інституційного середовища 4 гірських районів області не відповідає сучасним вимогам та об'єктивним потребам суб'єктів господарювання. Якісні послуги з підтримки та обслуговування бізнесу, покращення доступу до ресурсів та ринків представники бізнесу можуть отримати лише в обласному та районних центрах, великих містах. На території районів відсутні бізнес-інкубатори, центри підтримки бізнесу, недостатньо використовується такий інституційний інструмент сприяння розвитку МСП як агенції регіонального чи місцевого розвитку.

7. Проблеми формування, розвитку та відтворення людського капіталу.

Погіршення соціально-економічного розвитку гірських районів Львівської області стимулює місцеве населення, передусім молодь, до трудової міграції за кордон та великі міста, де значно вищий рівень оплати праці, більш насичений ринок праці, розвинена інфраструктура і кращі умови для проживання. Цим ускладнюється формування та ефективне використання інтелектуально-кадрового потенціалу МСП гірських районів.

Внаслідок зменшення кількості молодих людей актуалізується проблема «старіння» та «вимирання» сіл, що негативно впливає на самоорганізацію населення та реалізацію підприємницьких проектів і громадських ініціатив, які

мають на меті вирішення актуальних господарських, побутових та культурних проблем гірських територій.

Результати соціологічного дослідження проблем

З метою виявлення причин основних проблем, а також ключових перешкод і перспективних напрямів та засобів сприяння розвитку МСП у гірських районах Львівської області було **проведено соціологічне опитування** представників суб'єктів МСП, які здійснюють діяльність на території районів. Опитування проводилося у червні 2017 р. Було опитано 85 респондентів, що становить понад 2% від загальної чисельності зайнятих у секторі МСП аналізованих районів.

Встановлено, що **головними** (найбільш проблемні аспекти функціонування і розвитку суб'єктів МСП за результатами ранжування) **причинами зазначених проблем** (рис. 20) є:

Рис. 20. Результати ранжування проблемних аспектів функціонування та розвитку суб'єктів МСП гірських районів Львівської області, 2017 р.

По-перше, відсутність (недостатність) фінансово-інвестиційного та ресурсного забезпечення. У структурі цієї найбільш актуальної проблеми для розвитку МСП у гірських районах Львівської області найбільш істотними недоліками (рис. 21) вказані:

Рис. 21. Результати ранжування недоліків фінансово-ресурсного забезпечення суб'єктів МСП гірських районів Львівської області, 2017 р.

- висока вартість банківського кредитування;
- відсутність фінансово спроможних інвесторів;
- недостатній фінансовий стан та обмеженість власних фінансів суб'єктів МСП;
- складність залучення і висока вартість технологій.

По-друге, погіршення людського капіталу, недостатність навиків, необхідних для започаткування і здійснення підприємницької діяльності через незадовільні умови проживання, спричинені неналежним станом об'єктів побутового обслуговування населення та соціальної інфраструктури, низький рівень престижності праці на селі, обмеженість доходів сільського населення, погіршення об'єктів культури та незадовільний стан інфраструктури сільської медицини, високий рівень безробіття, погіршення екологічної ситуації та стану охорони навколишнього середовища.

По-третє, несприятливість бізнес-середовища на території гірських районів (обмеженість попиту, ресурсів, інвестицій, занедбаність інфраструктури, недостатність соціально-побутових умов) та несформованість дієвих економічних стимулів до формування і розвитку інвестиційної діяльності суб'єктів МСП, залучення на інвестиційні цілі коштів населення та зовнішніх трудових мігрантів. У структурі недоліків бізнес-середовища гірських районів області найбільш проблемними аспектами (рис. 22) залишаються:

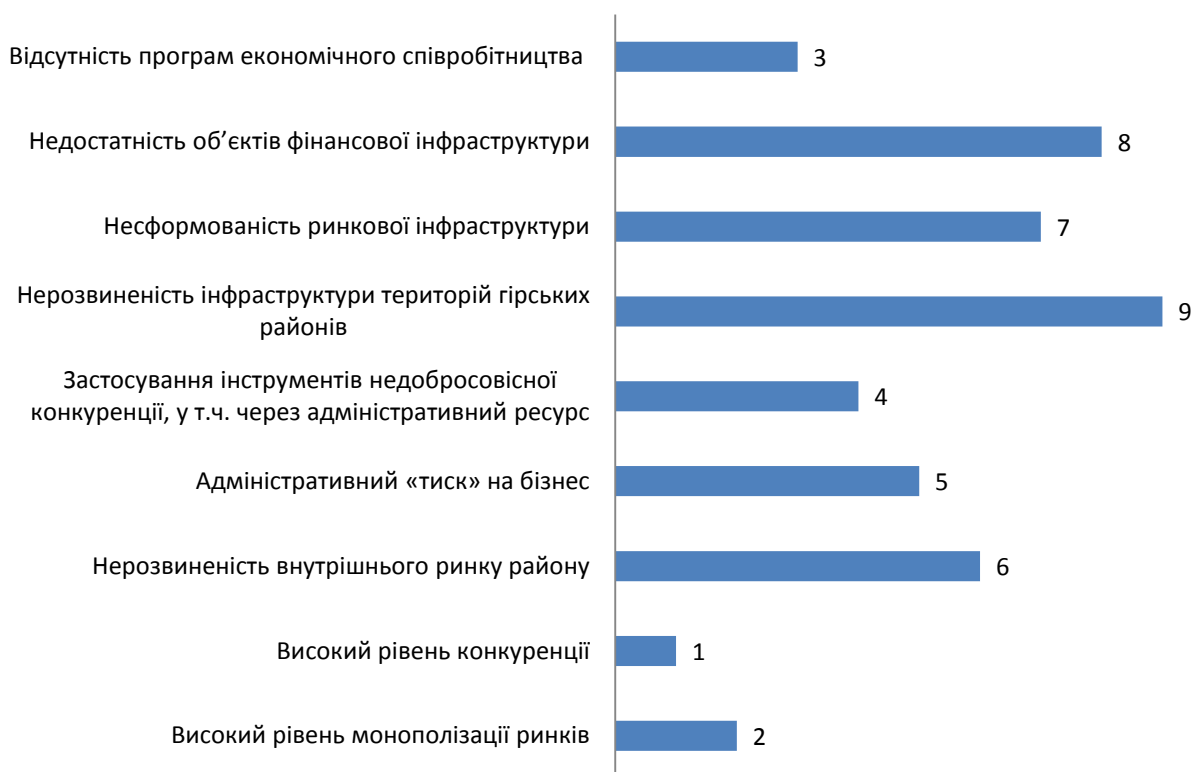

Рис. 22. Результати ранжування недоліків бізнес-середовища функціонування МСП гірських районів Львівської області, 2017 р.

- нерозвиненість інфраструктури територій;
- недостатність об'єктів фінансової інфраструктури;
- несформованість ринкової інфраструктури;
- нерозвиненість внутрішнього ринку району.

На територіях гірських районів області практично не ведеться діяльність з формування і фінансування інвестиційних, інноваційних та інших фондів розвитку МСП, підтримки функціонування і подальшої розбудови інституційної підприємницької інфраструктури.

Недостатніми є економічні та психологічні стимули та механізми залучення грошових коштів трудових мігрантів у розвиток бізнесу. Попри істотні обсяги переказів, що перевищують обсяги інвестицій, які надходять у економіку гірських районів, заробітчани в основному витрачають зароблені кошти на споживання (купівля нерухомості, автомобілів, предметів довготривалого вжитку) та оплату навчання дітей. Натомість відсутні дієві механізми до започаткування заробітчанами власної справи, що, здебільшого, зумовлене низьким рівнем довіри до державних та приватних інституцій, недостатнім рівнем захисту прав інвесторів, вищими ризиками ведення бізнесу, високими трансакційними витратами.

По-четверте, недосконале нормативно-правове регулювання підприємницької діяльності:

- наявність преференцій для окремих суб'єктів бізнесу чи вибіркова адміністративна дискримінація;

- наявність прямих заборон або обмежень для бізнесу;

- надмірна зарегульованість окремих дозвільних та інших процедур.

По-п'яте, низький рівень дієвості та ефективності регіональних і місцевих стратегій та програм підтримки МСП, їх орієнтованість на реалізацію невеликої кількості заходів обслуговуючого, а не інвестиційного характеру, причому переважно в обласному центрі. Низький рівень дієвості програм підтримки МСП зумовлений їх здебільшого декларативним характером, відсутністю конкретних заходів зі створення нових підприємств чи збільшення обсягів діяльності діючих, започаткування нових видів економічної діяльності, а також неврахуванням специфіки розвитку конкретної території.

По-шосте, відсутність ефективних інституцій та механізмів фінансово-кредитного, інвестиційного та інформаційного забезпечення становлення та розвитку кооперативних відносин між суб'єктами МСП.

Перешкоди на шляху розвитку коопераційних відносин суб'єктів МСП зумовлені як об'єктивними (наявність інституційних бар'єрів, недостатність фінансово-кредитного та інвестиційного забезпечення), так і суб'єктивними (нерозуміння керівниками підприємств доцільності та економічної необхідності здійснення кооперації, недостатність психологічних стимулів до співпраці) чинниками. Стримує розвиток кооперації і недостатня інформаційна підтримка розвитку та популяризації її переваг, небажання підприємців брати на себе додаткові ризики, втрачати частину контролю над бізнес-процесами та необхідністю узгоджувати прийняття управлінських рішень.

По-сьоме, несформованість сприятливого економіко-правового середовища комерційної господарської діяльності.

Слабка ефективність політики регіональних та місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування щодо розвитку МСП значною мірою зумовлена низьким рівнем залучення його представників до вирішення проблем розвитку територій.

Недостатнім є рівень залучення коштів програм міжнародної технічної допомоги з метою розвитку МСП. На сьогодні місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування не забезпечують системного стимулювання діяльності в цьому напрямі і тому реалізація розрізнених проектів та заходів у межах програм підтримки підприємництва за вкрай незначні кошти не спроможні якісно покращити ситуацію стосовно розвитку МСП.

У структурі видів економічної діяльності найвищим потенціалом розвитку МСП характеризуються туризм (49,8% в структурі відповідей респондентів),

готельно-ресторанний бізнес (24,8%), сільське та лісове господарство (8,2%), торгівля (7,5%), послуги (6,0%) (рис. 23).

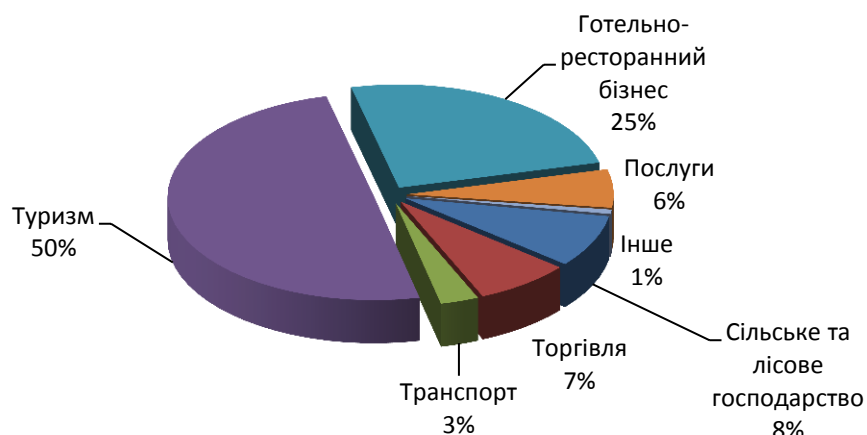

Рис. 23. Структура видів економічної діяльності сектора МСП за потенціалом розвитку в гірських районах Львівщини, 2017 р.

Найбільш перспективними напрямками розвитку та підвищення ефективності функціонування МСП гірських районів області респонденти вважають (рис. 24):

- відкриття нових об'єктів бізнесу (26,3%);
- започаткування власної справи, у т. ч. за кошти заробітчан (19,2%);
- створення кластерів (інших локальних інтегрованих структур) (17,2%);
- започаткування і розширення практик кооперації (15,1%);
- створення нових суб'єктів МСП (11,1%);
- збільшення чисельності зайнятих у секторі МСП (8,1%).

Рис. 24. Структура перспективних напрямів розвитку та підвищення ефективності функціонування МСП в гірських районах Львівщини, 2017 р.

Через слабку економічну базу доходи бюджетів на одиницю населення гірських територій залишаються невисокими в порівнянні з середньообласним рівнем (рис. 25). Так, у Турківському районі вони складають 524 грн у першому півріччі 2017 року, що майже вчетверо менше максимального значення (Пустомитівський район – 1992 грн).

Рис. 25. Доходи місцевих бюджетів на одиницю населення, грн
(дані за 1 півріччя 2017 року)

У рейтингу соціально-економічного розвитку районів Львівської області, який щомісячно розраховується обласною державною адміністрацією, гірські території стабільно перебувають у другій половині (рис. 26). Виключенням є Сколівський район, який за рахунок залучення великих платників податків («ОККО») має високі фінансові показники – у 2017 році позиції району значно покращилися.

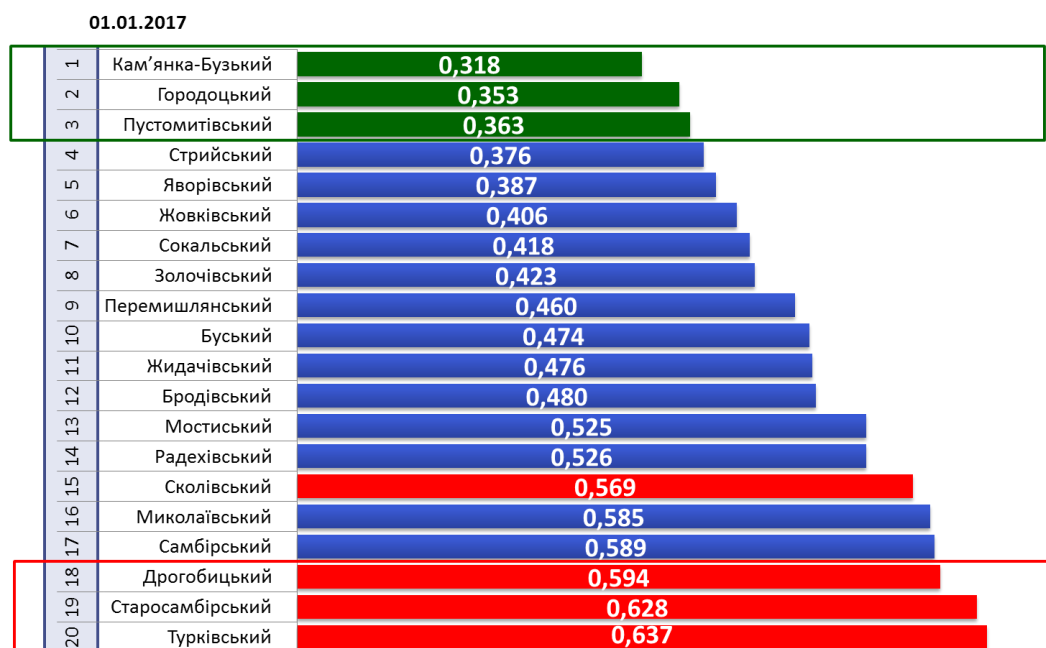

Рис. 26. Рейтингові позиції районів Львівської області станом на 01.01.2017

В цілому, низькі показники гірських районів у рейтингу – це результат не стільки роботи на місцях, скільки тієї структури економіки та бюджетної сфери, що склалася.

III. Заходи Стратегії

3.1. Інституціональне забезпечення регіонального розвитку гірських територій Львівщини

Комплексний розвиток гірських територій має включати не тільки складову розбудови соціальної інфраструктури, на яку було направлено більшість проектів, що подавалися місцевими органами влади для фінансування з державного фонду регіонального розвитку та інших джерел, а і підтримку бізнесу, аграрний розвиток, соціальні програми м'якого характеру. Жодної ефективно діючої агенції регіонального розвитку в регіоні немає, відсутнє стратегічне бачення розвитку мікрорегіону та пакет пріоритетних інвестиційних проектів.

Тому ключовим кроком для створення умов сталого розвитку територій є розбудова Агенції регіонального розвитку гірських територій. Фінансування Агенції може здійснюватися як за рахунок коштів обласного та районних бюджетів, так і за рахунок міжнародної технічної допомоги.

Агенція регіонального розвитку гірських територій Львівської області є інституцією, в силу чого зобов'язана мати такі суттєві загальні характеристики: системність роботи; взаємодія, керованість та підзвітність; сталість.

Ключові функції Агенції регіонального розвитку гірських територій:

- ідентифікація проблем і можливостей розвитку території;
- розробка стратегій, програм і проектів розвитку регіону;
- організація підготовки заявок на залучення коштів для реалізації проектів розвитку гірських територій;
- адміністрування (реалізація, впровадження) проектів розвитку гірських територій області;
- організація навчання для представників гірських територій.

3.2. Економічний розвиток

3.2.1. Промисловість та інвестиційний розвиток. Підтримка підприємницьких ініціатив

Гірські райони Львівської області характеризуються нижчим рівнем соціально-економічного розвитку у порівнянні з обласним центром та більш промислово розвиненими територіями області (табл. 2)¹.

¹ Дослідження USAID ЛЕВ «Розвиток малого і середнього підприємництва в гірських районах Львівської області» https://www.slideshare.net/IER_Kyiv/ss-78310081

Таблиця 2

Порівняльна характеристика окремих індикаторів соціально-економічного розвитку Львівської області, її гірських і інших районів, 01.01.2017

Територія	Обсяги реалізованої промислової продукції на одиницю населення, тис грн	Роздрібний товарооборот на одиницю населення, тис. грн	Освоєні капітальні інвестиції на одиницю населення, тис грн	Кількість підприємств на 1 тис. осіб населення, од.
Львівська область	26,8	3,1	6,8	6,2
Гірські райони	2,7	0,7	1,3	1,9
Інші райони області	25,8	1,4	5,6	4,1

Об'єктивними причинами такого становища є нижча фінансово-інвестиційна забезпеченість через територіальну віддаленість від обласного центру, особливості структури економіки, обумовлені рельєфними та природно-кліматичними особливостями, брак кадрів (особливо робітничих професій) через близькість до кордону і високу трудову міграцію населення, недовикористання потенціалу розвитку територій, у т.ч. шляхом реалізації бізнес-проектів суб'єктами МСП.

Для отримання можливостей фінансування інвестиційних проектів та залучення нових інвесторів доцільним є розширення бази інвестиційних об'єктів. Станом на 01.07.2017 серед понад 700 інвестиційних об'єктів Львівської області, що є у відкритому доступі на сайті Львівської обласної державної адміністрації², тільки 109 об'єктів безпосередньо розташовані в гірських районах. Найбільш активно просуває власні інвестиційні можливості Дрогобицький район, який надав інформацію про 35 таких об'єктів, найменше – Сколівський район (16 об'єктів).

У 2017 році найбільш привабливо серед гірських територій з точки зору відкриття нових підприємств (рис. 27) виглядає Дрогобицький район, де у поточному році вже відкрито тваринницькі комплекси та підприємство деревообробки. Натомість, найгірші перспективи у створенні нових підприємств мають Сколівський та Турківський райони. Старосамбірський район продовжує нарощувати потужності альтернативної енергетики – так, у 2017 році відкрито нову вітрову електростанцію ТзОВ «Карпатський вітер».

² <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1J2LMEh-J2VfHYPL5cmN4eJ-h6U6khhbz7naQJv3BQzyc/edit#gid=0>

Рис. 27. Географія відкриття нових підприємств у 2017 році

Гірські території залишаються найменш привабливими для іноземних інвесторів – при середньообласному показнику близько 500 дол США прямих іноземних інвестицій на душу населення, в гірських районах цей показник в середньому складає 15 дол США – від 1 дол США в Турківському районі до 40 дол США в Дрогобицькому.

У 2017 році заплановано відкрити нові підприємства у гірських районах (табл. 3), де буде створено 272 нових робочих місця.

Таблиця 3

Створені робочі місця на підприємствах, які розпочинають роботу з 2017 р.*

№	Територія	Назва підприємства	Місце розташування	Вид діяльності	Робочі місця
1	Дрогобицький район	ФГ «Ролів Агро»	с. Ролів	Будівництво сучасного фруктосховища для власної продукції	8
2	Дрогобицький район	ТОВ «Вудкрафт трейдінг»	м. Борислав	Деревообробна промисловість (виготовлення європіддонів)	21
3	Дрогобицький район	ТОВ «Літинське»	м. Дрогобич	Будівництво тваринницького приміщення	52
4	Дрогобицький район	ФГ «Меринос – Захід»	с. Залужани	Будівництво тваринницьких приміщень потужністю 600 гол. кіз.	18
5	Дрогобицький район	ТОВ «Етол Україна»	м. Борислав	Сонячна електростанція	5
6	Дрогобицький район	ПАТ «Бориславський завод РЕМА»	м. Борислав	Будівництво леварного цеху	30
7	Дрогобицький район	ТОВ «Хаус Бай Груп»	м. Борислав	Виробництво дерев'яних будиночків	50
8	Дрогобицький район	Німа	м. Борислав	Будівництво меблевої фабрики	30
9	Старосамбірський район	ТзОВ «Карпатський вітер»	м. Старий Самбір	ВЕС	20
10	Стрийський район	ТзОВ «Галичина-Захід»	с. Кавсько	Будівництво двох свиногомплексів	25
11	Турківський район	ПП «Еко Газда»	с. Нижнє Гусне	Будівництво сирозаводу	13

З метою створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього підприємництва та залучення інвестицій в розвиток гірських районів Львівської області необхідно реалізувати такі заходи³:

^{3 3} Дослідження USAID ЛЕВ «Розвиток малого і середнього підприємництва в гірських районах Львівської області» https://www.slideshare.net/IER_Kyiv/ss-78310081

— **у напрямі покращення фінансово-ресурсного забезпечення:**

- активізувати роботу із залучення підприємців для отримання фінансування в рамках мікрокредитування Програми підвищення конкурентоспроможності Львівської області;

- активізувати діяльність із залучення і реалізації на території районів грантових програм ЄС як джерела фінансування розвитку МСП (діючими та потенційно привабливими, з яких є програми: Horizon2020 (фінансування науково-дослідних проектів з розвитку МСП), Competitiveness of Small and Medium Enterprises (програма для підвищення рівня конкурентоспроможності МСП, доступ на нові ринки, збереження стійкості компаній в умовах конкуренції, розвиток підприємницької культури), LIFE (програма в сфері охорони навколишнього середовища), Pericles 2020 (проекти з обміну фахівців), Poland-Belarus-Ukraine Programme, Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Programme, Romania-Ukraine Programme, Black Sea Programme (транскордонні програми, спрямовані на розбудову співпраці між суміжними кордонами країн-учасниць);

- ініціювати підтримку фінансових та лізингових програм розвитку МСП районів для модернізації матеріально-технічної і техніко-технологічної бази суб'єктів реального сектору економіки – МСП з можливістю часткової компенсації вартості придбаного обладнання і устаткування за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів; розбудови аграрно-продовольчих ринків, створення пунктів заготівлі, закупівлі та переробки сільськогосподарської продукції;

— **у напрямі удосконалення бізнес-середовища:**

- забезпечити формування економічних стимулів для створення локальних інтегрованих виробничих систем, проведення горизонтальної та вертикальної кооперації суб'єктів МСП шляхом формування бази типових бізнес-планів створення кооперативів у різних видах економічної діяльності; проведення періодичних консультаційних шкіл бізнес-тренерів з питань організації та ведення кооперативної діяльності; організації та проведення періодичних навчань для керівників МСП (стосовно реєстрації, управління, ведення обліку, оподаткування тощо); популяризації та рекламування кооперативного руху серед сільського населення з метою сприяння входженню особистих селянських господарств у вертикальні виробничо-збутові господарські системи, стимулювання процесу формування аграрних горизонтально- та вертикально-інтегрованих кластерів;

- забезпечити інформаційно-консультаційну підтримку населення щодо започаткування власного бізнесу, покращення соціально-психологічного та організаційно-професійного середовища підприємницької діяльності через районні центри зайнятості, місцеве дорадництво, навчання і тренінги для сільського населення, надання фінансової та організаційної підтримки

організаціям, що реалізують навчально-просвітницькі заходи у сфері підприємництва.

Джерела фінансування:

— Програма підвищення конкурентоспроможності Львівської області (за рішенням експертної комісії буде запроваджено додатковий критерій для оцінки інвестиційних проектів, що подаються підприємцями гірських територій для отримання ними більших можливостей);

- районні програми підтримки малого та середнього бізнесу;
- кошти секторальної бюджетної підтримки ЄС (в частині кредитування малого та середнього бізнесу);
- міжнародна технічна допомога.

Очікувані результати:

- зростання валового регіонального продукту гірських територій на 3% щорічно;
- створення нових робочих місць – не менше 2 тис. щороку;
- залучення прямих іноземних інвестицій – досягнення показника в 100\$ прямих іноземних інвестицій на одиницю населення гірських територій до кінця дії Стратегії.

3.2.2. Сільське господарство

У структурі сільськогосподарського виробництва на гірські території припадає майже 12%, що обумовлено досить високою часткою Дрогобицького району (рис. 28).

Рис. 28. Територіальна структура сільського господарства: частка виробництва в розрізі територій, 2016 р., %

Спеціалізація гірських територій визначається ускладненими умовами господарювання, а саме холодною і довгою зимою, прохолодним коротким літом, великою кількістю опадів, повеннями, сніговими наметами, що впливають на стабільний розвиток сільського господарства в гірських місцевостях.

У структурі сільськогосподарського виробництва на долю тваринництва припадає більша частина всієї виробленої продукції, що, в першу чергу, обумовлено природними факторами гірського рельєфу. Так, у Турківському районі це співвідношення складає 24% (рослинництво) на 76% (тваринництво), Старосамбірському – 53% на 47%, Сколівському – 35% на 65%; Дрогобицькому – 57% на 43% відповідно.

Найбільш стримуючим фактором розвитку сільського господарства в гірських районах є домінування в структурі виробництва особистих селянських господарств. У Турківському та Сколівському районах вони виробляють 100%

всієї продукції сільського господарства, в Старосамбірському районі їхня частка складає 94%, Дрогобицькому – 78%.

В останні роки агропромисловий комплекс Львівщини, в тому числі і гірських територій, зазнає значних негативних тенденцій, пов'язаних із зменшенням поголів'я великої рогатої худоби та, відповідно, виробництва молока. У господарствах населення утримується переважна більшість поголів'я сільськогосподарських тварин області. На 1 липня 2017 року у них нараховувалось 92,3% від загальної кількості великої рогатої худоби (на 1 липня 2016 року – 92,2%), у тому числі корів – 93,8% (93,8%), свиней – 43,3% (45,3%), овець та кіз – 88,1% (89,4%), птиці свійської – 69,8% (74,9%). В цілому в гірських районах зниження поголів'я великої рогатої худоби відбувається нижчими темпами, ніж в середньому по області. Так, при загальнообласному зниженні поголів'я ВРХ за останні десять років на 42%, в Турківському районі цей показник склав 27%, Сколівському – 28%, Дрогобицькому – 42%, Старосамбірському – 48%.

Ключові заходи:

- фінансова підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу гірських територій на зворотній основі у вигляді пільгових кредитів на реалізацію бізнес-планів;

- розробка системи доплат за утримання поголів'я корів молочного напрямку продуктивності (підтримка сімейних молочних ферм з поголів'ям 4 і більше корів);

- реалізація проекту «500 успішних сімейних господарств» – створення сільськогосподарських кооперативів, по заготівлі недеревної продукції лісопродукції (ягоди, гриби, лікарські рослини), вирощуванню ягід; по заготівлі молока (на даний час у гірських районах області не створено жодного кооперативу-учасника проекту);

- сприяння створенню нових підприємств (будівництво міні плодоконсервного цеху; будівництво міні підприємств по переробці молоко- та м'ясопродукції; будівництво міні пекарень) (рис. 29);

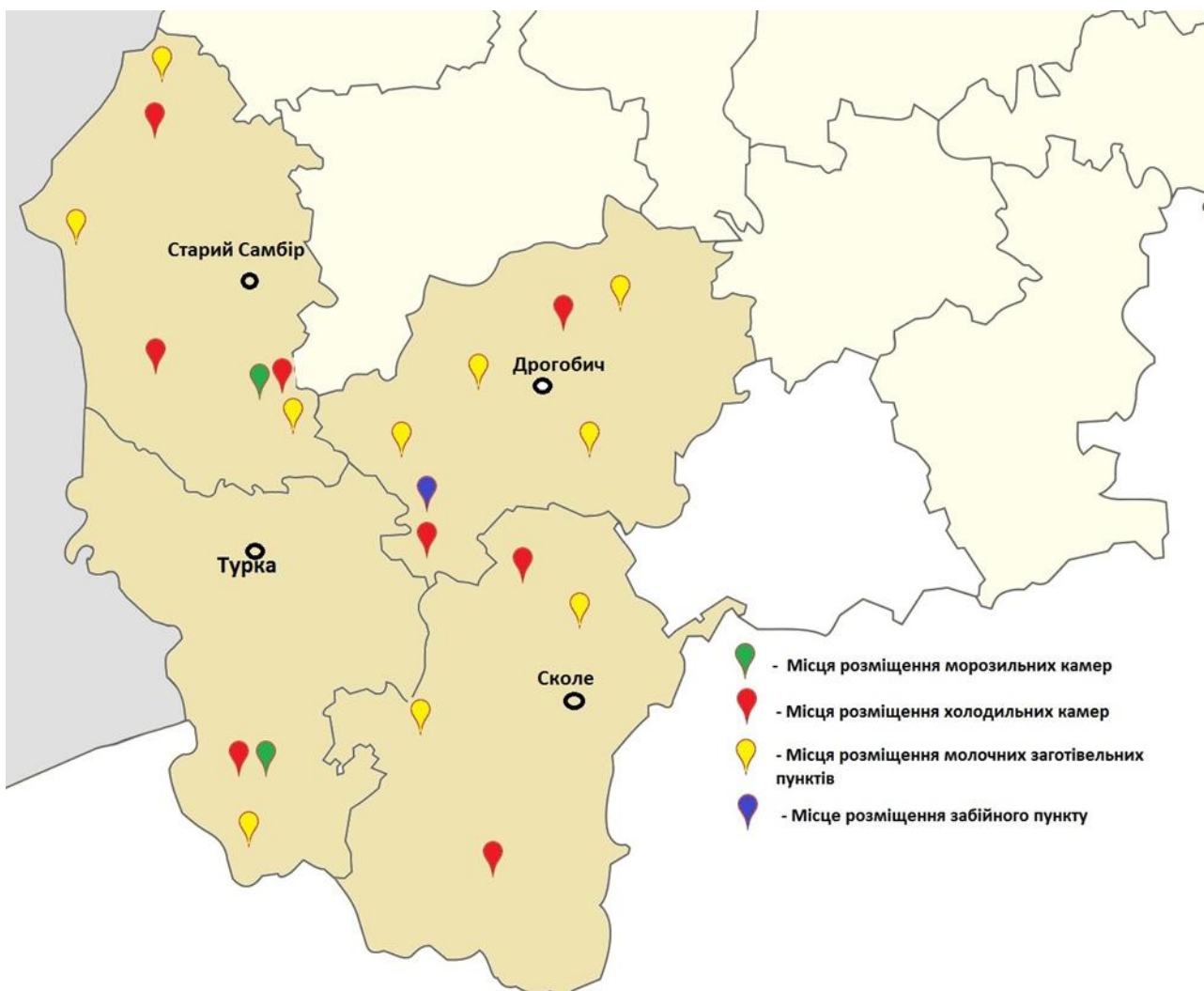

Рис. 29. Перспективна карта розміщення нових виробничих потужностей в рамках реалізації Стратегії

- налагодження виробництва однотипної продукції під брендом регіону (мед, бринза), створення Асоціації пасічників гірських районів;
- розвиток агротуризму в гірських районах (створення об'єктів інфраструктури для розвитку агротуризму; розробка туристичних маршрутів з врахуванням особливостей гірських районів; проведення промоційної діяльності, спрямованої на поширення інформації про розроблені туристичні продукти; створення власних брендів);
- створення належних умов для дрібних фермерських господарств, з метою підвищення їх конкурентоспроможності;
- проведення мандрівних ярмарків «Добрі традиції Галичини»;
- збереження, відтворення та підвищення родючості ґрунтів.

Джерела фінансування:

— Комплексна програма підтримки та розвитку агропромислового виробництва у Львівській області на 2016-2020 роки (за рішенням експертної комісії буде запроваджено додатковий критерій для оцінки проектів/запитів/пропозицій, що подаються підприємцями гірських територій для отримання ними більших можливостей);

— кошти місцевих бюджетів;

— кошти сільгоспвиробників, власників агросадиб;

— інші джерела (приватні інвестиції, кошти міжнародної технічної допомоги (проекти «Розвиток молочного бізнесу в Україні» за підтримки уряду Канади, «Підвищення інформованості та оцінка потенціалу валоризації високоякісних харчових продуктів у Львівській області», проект реалізується за підтримки Посольства Франції в Україні та Міністерства закордонних справ та міжнародного розвитку Франції).

Очікувані результати:

— підвищення дохідності сільськогосподарських товаровиробників – 35 СПД отримують фінансову підтримку;

— створення нових робочих місць шляхом підвищення самозайнятості в сільській місцевості (створення нових виробничих потужностей – мініплодовоконсервного цеху, міні забійного пункту, міні пекарень);

— збільшення обсягів виробництва молочної продукції в гірських районах на 5% щорічно;

— розробка бренду для медової продукції (не менше 3 власних брендів в результаті реалізації Стратегії);

— зниження темпів спаду поголів'я ВРХ у гірських районах на 2% щорічно; розвиток сімейних молочних ферм;

— збільшення обсягів виробництва товарної продукції (молоко - +5%, м'ясо - +2%, ягоди - +7% щорічно).

3.2.3. Туризм і рекреація

Рекреаційні ресурси гірських територій – це, в першу чергу, різноманітні гірські ландшафти, широкий вибір цілющих мінеральних вод, сприятливі природно-кліматичні умови, наявність безлічі унікальних природних, історичних і культурних пам'яток, сприятливе екологічне середовище. Все перераховане представляє широкі перспективи розвитку в гірських територіях туристично-рекреаційної галузі та її інвестиційну привабливість, дозволяє формувати туристсько-рекреаційний напрям розвитку гірських територій, орієнтований як на внутрішні, так і на зовнішні потреби. Ця галузь матиме позитивний вплив на супутні і суміжні галузі агропромислового комплексу та народних промислів.

Розвиток туризму в регіоні стимулюватиме економічну активність, розвиток малого та середнього бізнесу, сприятиме створенню нових робочих місць у різних секторах економіки.

Населення гірських районів переважно складають жителі сіл і селищ. У Львівській області налічують 186 гірських сіл, зокрема у Турківському (65), Старосамбірському (65), Сколівському (52), Дрогобицькому (13) районах, тому одних з пріоритетів є розвиток агротуризму і зеленого туризму.

Рекреаційний і історико-культурний потенціал гірських територій Львівщини за напрямками використання для розвитку галузі туризму можна характеризувати такими напрямками:

1. Активний туризм, що включає гірськолижний спорт, зимові види спорту, гірський тренінг, гірський велотуризм, дельтапланеризм.

У Львівській області розташовані одні з кращих гірськолижних курортів України.

Славсько – центр гірськолижного туризму Львівщини. Має декілька канатних доріг та багато лижних прокатів. Курорт має зручне автомобільне та залізничне сполучення. В Славську діє чимало готелів, турбаз, вілл, садиб, закладів харчування, прокатів. Найбільшою крісельною дорогою є Тросян (1235 м).

Тисовець і Орявчик – розташовані на відстані 15 км від Сколе. В Орявчику є кілометровий підйомник, 400-метровий бугельний підйомник та 300-метровий «дитячий» мультиліфт. В урочищі Тисовець знаходяться, крім крісельного підйомника довжиною 1000 м, три трампліни. Щороку тут проводиться змагання з олімпійського виду спорту – фрістайлу.

Привабливим для туристів є виражені гірські хребти: Верховинський, Вододільний, Розлуцький, Сянський, Високий Верх.

Один з найпопулярніших туристичних маршрутів пролягає через перевал «Руська Путь» і веде на гору Пікуй (висота 1408 м).

Розвиток активного туризму вимагає створення рекреаційної інфраструктури: гірськолижні траси, облаштування місць для відпочинку туристів і пунктів їхнього обслуговування, створення веломаршрутів.

2. Санаторно-курортний відпочинок та оздоровлення, реабілітація

Гірські регіони Львівщини багаті на джерела мінеральних вод (типу «Нафтуся», «Содова», «Залізна» та «Есентуки»), що є унікальними природними ресурсом. Найвідоміші серед таких джерел знаходяться у селах Розлуч, Мохнате, Сянки, Нижній Турів, Бітля. Село Нижня Яблунька багате джерелами торфогрязей і розсолів для лікування. На сьогодні в Турківському районі функціонує лише бальнеологічний курорт в с. Розлуч, де є джерела мінеральних вод типу «Нафтуся» та «Содова», діють готелі, садиби зеленого туризму.

Західний реабілітаційно-спортивний центр у селі Яворів Турківського району спеціалізується на фізкультурно-спортивній реабілітації та оздоровленні інвалідів усіх нозологій. Важливою соціально значимою функцією Центру є забезпечення підготовки спортсменів-інвалідів до Паралімпійських та Дефлімпійських ігор, чемпіонатів Європи і світу, всеукраїнських змагань, чемпіонатів України і міжнародних турнірів.

У Дрогобицькому районі знаходяться мінеральні джерела у гірських селах Заколоть, Смільна, Опака.

Східниця – відомий бальнеологічний курорт з розвинутою інфраструктурною базою, на гірських перевалах, на віддалі 20 км від Трускавця, на базі води “Нафтуся”.

3. Агротуризм, зелений туризм, етнотуризм

У гірських районах західних регіонів збережено багату духовну культуру – етнічні звичаї і обряди, народні промисли (ліжникарство, лозоплетіння, різьба по дереву, ткацтво, плетіння з соломи, традиційне вівчарство, автентична кухня та ін.), цікавим для туристів є місцевий етнічний фольклор, що також є важливим елементом туристичної привабливості та може слугувати фактором залучення інвестиційних коштів. Найкраще такі промисли збереглися у віддалених селах Турківського та Старосамбірського районів. У Турківському районі збереглося ручне ткацтво (с. Івашківці), плетіння із соломи (с. Ластівка та с. Біньова), виготовлення традиційних килимів (села Верхній та Нижній Турів), плетіння з лози (с. Боберка). У Старосамбірському районі збереглося лозоплетіння (с. Сливниця), виготовлення традиційних килимів та одягу з вовни (с. Потік), різьбярство (села Стрілки, Лопушанка-Хомина, Тисовиця). У гірських селах Сколівського району різьбярство збереглося у селах Верхнячка та Плав'я, традиційне ковальство частково збереглося у с. Довжки. Традиції лозоплетіння також розвивають у с. Старий Кропивник Дрогобицького району.

Для певних груп туристів найважливішим є наявність агроосель із відповідним рівнем обслуговування. Найкращою базою агроосель для сільського туризму володіє Сколівський район та частково Старосамбірський район. Мережа агроосель добре розвинута у с. Розлуч Турківського району а також сіл, де розвинутий гірськолижний туризм.

4. Історико-культурний туризм

Гірські райони західних регіонів України мають на своїй території значну кількість пам'яток історії, культури та архітектури.

Історичні пам'ятки представлені насамперед архітектурною спадщиною – пам'ятками, внесеними до Державного реєстру культурної спадщини і до списку спадщини ЮНЕСКО. Це здебільшого дерев'яні церкви та дзвіниці XV–XIX століть. Чотири дерев'яні церкви включено до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: церква святого Юрія XVI –XVII ст., Пресвятої Трійці 1720 року, Собор Пресвятої Богородиці 1838 року, Зіслання Святого Духа 1502 року. На території гірських сіл Львівської області загалом розташовано 72 пам'ятки дерев'яної архітектури, що входять до Державного реєстру національного культурного надбання. Найбільше їх у Турківському районі, де налічується 24 архітектурні пам'ятки, включені у Державний реєстр, і 13 пам'яток місцевого значення. Серед сіл, відомих такими пам'ятками - Нижнє Висоцьке, Либохора, Верхня Яблунька, Комарники, Мохнате, Ісаї, Розлуч. У Старосамбірському районі розміщено 13 таких пам'яток, це теж дерев'яні церкви та дзвіниці бойківського типу. У Сколівському районі збереглася найвідоміша на цих територіях археологічна пам'ятка з цієї групи – фортеця «Тустань», яка є державним історико-культурним заповідником. Серед інших археологічних пам'яток цього району: археологічне городище Київської Русі X–XII ст. поблизу с. Межиброди, поселення V–III ст. до н.е. поблизу с. Крушельниця, археологічне поселення епохи неоліту біля с. Підгородці, урочище «Святослав» (могила князя Святослава, датована 1015 р.) поблизу с. Гребенів.

З геологічних пам'яток найбільш значимою є Урицькі скелі поблизу с. Урич. Збереженню природних особливостей у Сколівському районі сприяє наявність Сколівського національного природного парку.

Ключовими заходами для розвитку туристичного потенціалу гірських територій виступає покращення доступності та промоція території. Особливістю здійснення цих заходів є їх міжгалузевий характер – адже розбудова дорожньої інфраструктури, промоція регіону здійснюється в рамках багатьох обласних та місцевих програм.

Ключові заходи:

1. Створення мережі туристичних шляхів:

- розробка туристичних шляхів;
- ознакування туристичних шляхів.

2. Розробка мережі відпочинкових локацій:

- пікнік локації;
- кемпінг локації;
- впровадження проекту «Road Station».

3. Створення кадастру туристичних ресурсів. Інвентаризація та паспортизація:

- пам'ятки історії та архітектури;
- природні об'єкти;
- музеї;
- заклади розміщення;
- заклади харчування;
- відпочинково-розважальні комплекси;
- ознакування туристичних об'єктів інформаційними таблицями.

4. Створення мобільного додатку із туристичними шляхами (інвентаризація наявних туристичних шляхів та створення електронної карти із туристичними шляхами).

5. Забезпечення доступності гірських курортів для туристів.

5.1. Будівництво (відновлення) доріг.

5.2. Митні переходи.

Перспектива розвитку гірських регіонів, зокрема Турківського району, вбачається у розвитку туризму і рекреації, так як у сусідньому гірському Бещадському повіті Республіки Польща, де щорічно відпочиває близько мільйона туристів, які змогли б відвідувати одночасно і Турківський район у разі побудови запланованого на території району митного переходу «Боберка – Смольник». Важливе значення матиме відкриття автомобільних пунктів-пропуску Нижанковичі — Мальговичі та Мшанець-Бистре в межах Старосамбірського району. Будівництво прикордонних переходів у Республіку Польща сприятиме розвитку транскордонної співпраці, створенню нових робочих місць, збільшенню грошових доходів мешканців та бюджетних надходжень.

5.3. Будівництво вузькоколійної залізниці (Сколе – Турка) та відновлення міжнародного залізничного сполучення Загуж (Польща) — Хирів (Україна) з продовженням вузькоколійного маршруту в напрямку Нижанковичі (Україна) — Перемишль (Польща). Капітальний ремонт ділянки вузької колії на українській стороні.

5.4. Будівництво велодоріжок (рис. 30):

- смт Східниця – с. Урич;

— смт Славське – с. Волосянка (з подальшим продовженням до Тисовця);.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

- ✓ Створення мережі велошляхів рекреаційними територіями протяжністю 200 км.
- ✓ Побудова велодоріжки протяжністю 30 км.
- ✓ Облаштування 7 сервісних та відпочинкових пунктів для велосипедистів.
- ✓ Збільшення туристичних потоків та бюджетних платежів.

Рис. 30. Характеристики проекту розбудови велодоріжок

6. Створення маршрутів пасажирських перевезень прямого сполучення між туристично-привабливими гірськими населеними пунктами з обласним центром: м. Львів – с. Труханів; м. Львів – с. Завадка; м. Львів – м. Турка – с.Риків; м. Львів – с. Задільське.

7. Створення туристично-інформаційних центрів (м. Сколе; м. Турка; смт Славське; м. Старий Самбір).

8. Запуск швидкісних електропотягів (покращення умов перевезення пасажирів в електропотягах Львів – Славське, Львів – Турка).

9. Розвиток агротуризму:

— створення туристичних продуктів на базі агроосель (створення агрокластерів);

— проведення тренінгів для цільової аудиторії;

— промоція діючих агроосель.

10. Залучення інвесторів:

— створення гірськолижної інфраструктури в смт Славське і с. Рожанці;

— створення рекреаційної інфраструктури на хребтах Джвинів, Довжки, гір Клива, Діл та Магура.

11. Промоція Карпатського регіону:

- популяризація маловідомих населених пунктів;
 - створення промо-відео та їх розміщення в цільових ЗМІ;
 - впровадження цифрового просування (веб-сайт, соціальні мережі, YouTube, спеціалізовані туристичні портали)
 - організація промотурів для українських та закордонних журналістів-туроператорів;
 - створення календаря туристично-привабливих подій;
 - розробка туристичних путівників;
 - розробка бренду Карпатського регіону;
 - розробка сувенірної продукції;
 - розробка туристичних квестів;
 - організація та проведення культурних та ділових подій.
- #### 12. Облаштування джерел мінеральних вод.

Джерела фінансування:

- Програма розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2016-2018 роки;
- Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2015-2018 роки;
- Програма «Охорона і збереження культурної спадщини Львівської області на 2016-2018 роки»;
- кошти міжнародної технічної допомоги;
- приватні інвестиції;
- державний фонд регіонального розвитку.

Очікувані результати:

- збільшення туристичного потоку у гірській зоні на 10% щорічно;
- збільшення кількості агроосель;
- створення зручної логістики туристичних потоків;
- збільшення кількості відпочинкових локацій;
- створення безпечних умов подорожі для туристів
- збільшення доходів місцевого населення та платежів до місцевих бюджетів.

3.2.4. Паливно-енергетичний комплекс та енергоефективність

Енергоефективність є ключовим фактором зменшення витрат домогосподарств гірських територій на опалення. В той же час доходи населення гірських територій не дозволяють використовувати відповідні кредитні програми на повну потужність. Тому в рамках обласної Програми енергозбереження для населення Львівщини на 2017 – 2020 роки прийнято рішення про збільшення відшкодування з обласного бюджету для територій з низьким рівнем податкоспроможності.

Так, Турківський, Старосамбірський, Дрогобицький райони мають індекс податкоспроможності територій менше 0,5, що дозволяє отримати мешканцям цих територій максимальну суму відшкодування з обласного бюджету – 20%. Це стимулює мешканців гірських територій отримувати енергозберігаючі кредити та проводити заходи з енергозбереження у власних оселях.

Обсяг споживання паливно-енергетичних ресурсів у гірських районах складає менше 10% від загального обсягу по області, що обумовлено низьким рівнем розвитку енергозатратної промисловості. Ключовою перспективою регіону є розвиток альтернативної енергетики – вітрової, сонячної, гідроенергетики, яка вже зараз дозволяє повністю забезпечити енергопотреби Старосамбірського району.

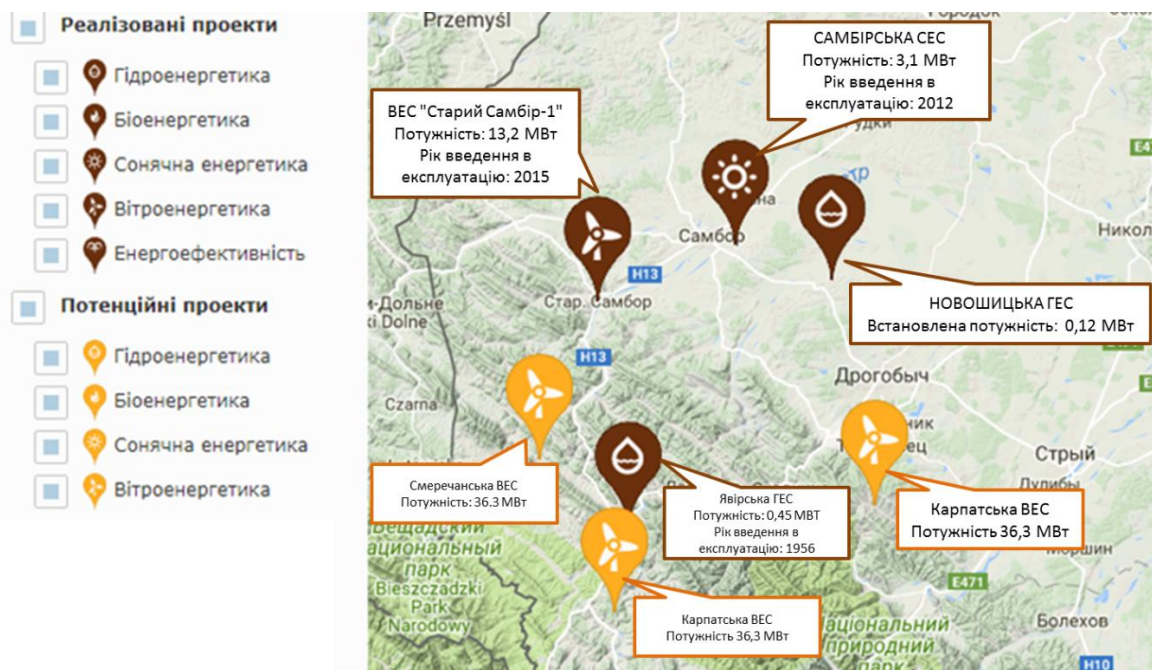

Рис. 31. Карта розвитку альтернативної енергетики гірських територій Львівської області

Ключові заходи:

- надання кредитів домашнім господарствам для проведення заходів з енергозбереження у власних оселях;
- реалізація нових проектів альтернативної енергетики.

Джерела фінансування:

- Програма енергозбереження для населення Львівщини на 2017 – 2020 роки;
- приватні інвестиції;
- державний фонд регіонального розвитку;
- кошти міжнародної технічної допомоги.

Очікувані результати:

- збільшення частки електроенергії, що виробляється альтернативними джерелами у загальному обсязі генерування електроенергії в області з 1,5% до 4% в результаті реалізації Стратегії;
- відшкодування відсотків за кредитами на енергозберігаючі заходи (0,2% позичальників – щорічно).

3.3. Соціальна сфера

Розвиток гірських територій має бути спрямований на розвиток соціально-економічної інфраструктури, забезпечення екологічної і соціальної безпеки місцевого населення.

Необхідно формувати розуміння гірської політики як інструменту найбільш повної реалізації соціально-економічних проблем населення, яке проживає у гірських районах. Основою цієї політики є визнання того, що гори є винятковим природним і культурним спадком, який необхідно берегти та розвивати.

Специфіка гірських регіонів (важкодоступність, нерівність рельєфу, віддаленість населених пунктів, тощо) ускладнює забезпечення основних потреб населення.

3.3.1. Освіта

Розвиток освіти в гірських районах стримується природними факторами: віддаленість гірських населених пунктів змушує інакше підходити до розміщення навчальних закладів. Крім того, значною перешкодою для розвитку системи опорних шкіл виступає низька якість дорожньої інфраструктури.

Мережа навчальних закладів гірських районів області⁴ представлена 208 загальноосвітніми навчальними закладами, 45 ДНЗ, 51 НВК (табл. 4).

Таблиця 4

Мережа навчальних закладів гірських районів області

Район	НВК	ДНЗ	ЗНЗ
Дрогобицький	10	20	61
Сколівський	8	13	44
Старосамбірський	7	9	79
Турківський	26	3	24
Разом	51	45	208

Основними проблемами розвитку освіти в гірських районах є:

— незадовільний матеріально-технічний стан більшої частини освітньої мережі — до сьогодні в гірських районах існують школи без внутрішніх вбиралень;

⁴ https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1i-2pjzpfxtaVv9XaB1M_MTJfqTo&ll=49.036960824340255%2C23.417277052432496&z=10

— високі видатки на утримання навчальних закладів та необхідність оптимізації мережі (незважаючи на певні заходи з оптимізації мережі, що вже проведені в районах, Турківський район залишається антирекордсменом із наповнюваності класів – при середньому показнику по області 19,3 наповненість класів в районі складає 12,73. Крім того, Дрогобицький та Сколівський райони є двома з чотирьох районів області, де до сих пір працюють школи з 5 або меншою кількістю учнів);

— низький рівень охоплення дошкільною освітою, що стримує розвиток ефективної зайнятості (три гірські райони мають найнижчі показники охоплення) (рис. 32).

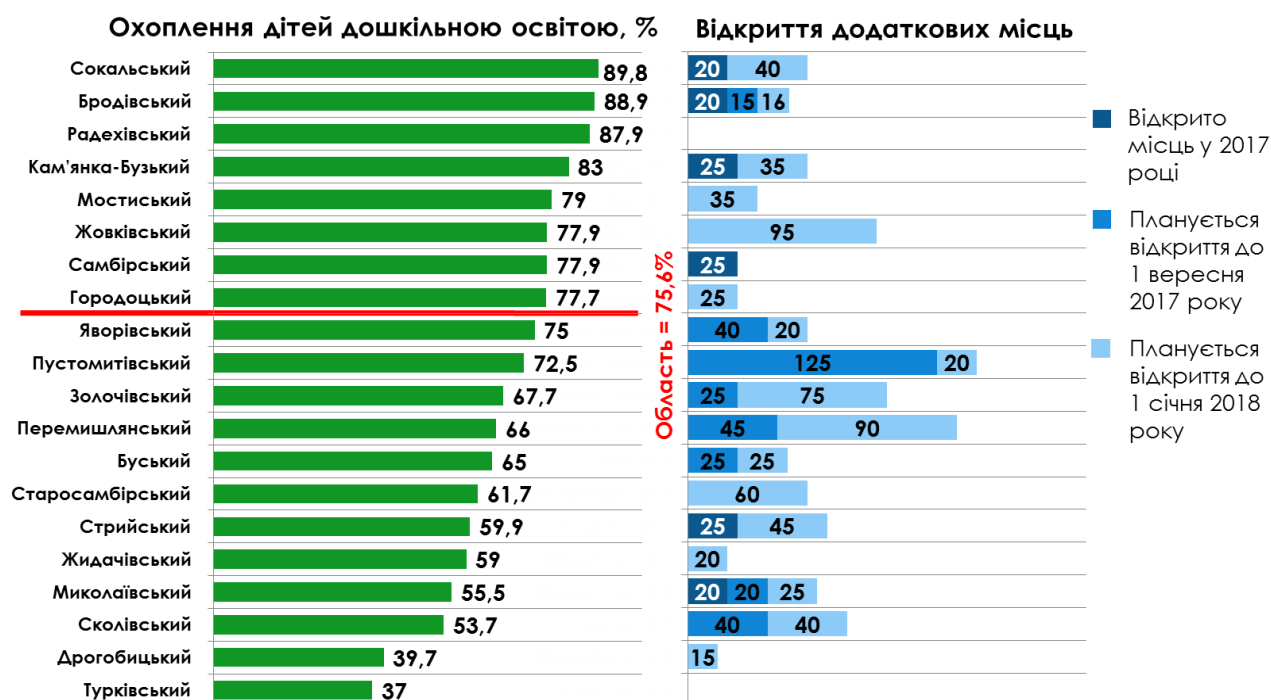

Рис. 32. Охоплення дошкільною освітою дітей віком від 3 до 6 років

Щодо охоплення позашкільною освітою, гірські райони так само є в другій половині цього рейтингу – останнє місце займає Дрогобицький район, де спортивними заняттями в ДЮСШ охоплено 4,2% дітей шкільного віку, 2,4% – охоплено заняттями в мистецьких школах (рис. 33).

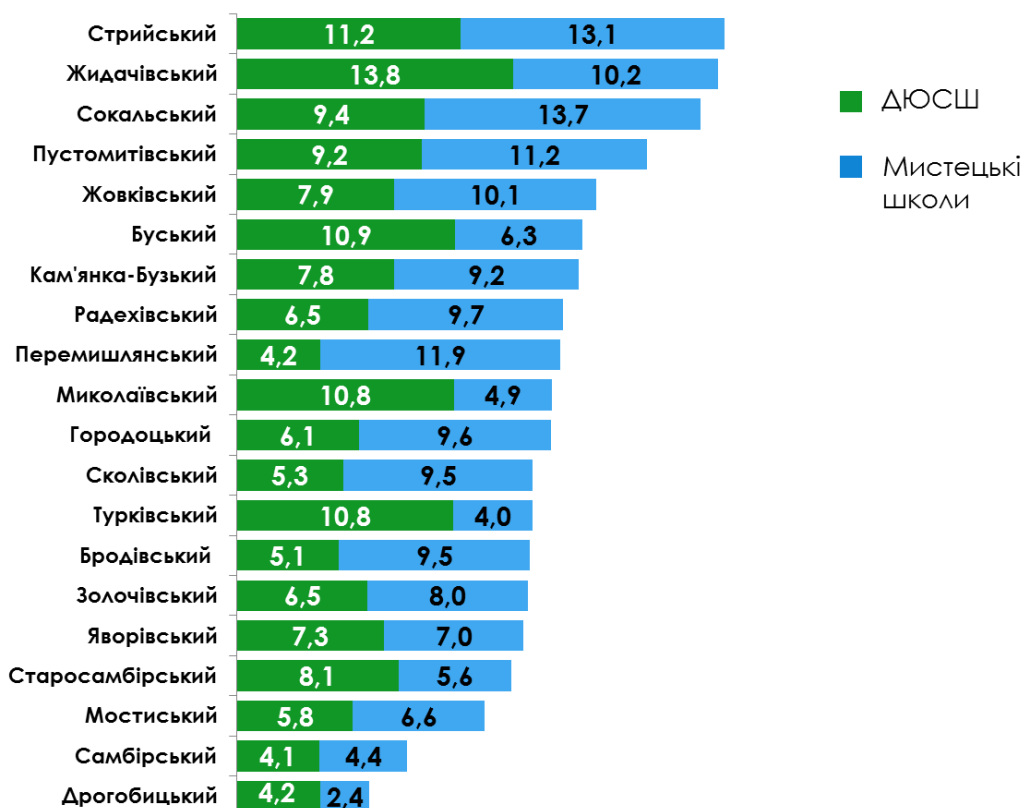

Рис. 33. Охоплення позашкільною освітою станом на 01.01.2017

Ключові заходи:

1. Покращення матеріально-технічної бази опорних шкіл.

1.1. Закупівля технічних засобів навчання (мультимедіапроектори, аудіо-техніка, сучасна комп'ютерна техніка та демонстраційно-моделювальне програмне забезпечення, дошки – традиційні класні, презентаційні, електронні; панелі – рідинно-кристалічні, плазмові; модеми, сканери, принтери, відеокамери, фотоапарати, лазерні указки).

1.2. Обладнання для кабінетів фізики, хімії, біології, інформатики тощо.

2. Впровадження енергозберігаючих заходів у загальноосвітніх навчальних закладах.

3. Закупівля шкільних автобусів.

4. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт освітніх закладів.

5. Розширення навчальних площ.

Джерела фінансування:

— Програма розвитку освіти Львівщини на 2017 – 2020 роки;

— державний фонд регіонального розвитку;

- субвенція з державного бюджету на соціально-економічний розвиток окремих територій;
- місцеві бюджети.

Очікувані результати:

- збільшення охоплення дошкільною та позашкільною освітою гірської зони з 55% до 72% в результаті реалізації Стратегії;
- покращення матеріальної бази шкіл гірських територій;
- підвищення якості освіти через закриття малокомплектних шкіл.

3.3.2. Фізична культура

Актуальні проблеми:

- відсутність або незадовільний стан матеріально-технічної бази фізкультурно-оздоровчої та спортивної інфраструктури;
- високі видатки на утримання спортивних споруд;
- низький рівень охоплення позашкільною освітою (рис. 33).

Ключові заходи:

1. Покращення матеріально-технічної бази фізкультурно-оздоровчої та спортивної інфраструктури, а саме:

- 1.1. Будівництво спортивних майданчиків різних типів;
- 1.2. Ремонт та модернізація спортивних споруд (стадіони, спортивні зали, басейни) з облаштуванням доступності;
- 1.3. Модернізація та розбудова до європейських стандартів спортивних баз зі статусом «національна база олімпійської підготовки» у Турківському (Західний реабілітаційно-спортивний центр Національного комітету спорту інвалідів України) та Сколівському (НСБ зимових видів спорту «Тисовець» та НСБ «Динамо» у смт. Славсько) районах;
- 1.4. Планування і розбудова гірськолижної спортивної та туристично-рекреаційної інфраструктури (будівництво підйомників, лижних та гірськолижних трас, в тому числі і для літнього відпочинку) з облаштуванням доступності.

Джерела фінансування:

- Обласна програма «Спортивний майданчик» на 2017-2021 роки;
- державний фонд регіонального розвитку;
- субвенція з державного бюджету на соціально-економічний розвиток окремих територій;
- місцеві бюджети.

Очікувані результати:

- 24 побудованих та облаштованих майданчиків в гірських районах щорічно;
- збільшення кількості сучасних спортивних споруд (стадіонів, спортивних залів, басейнів) з облаштованою доступністю в гірських районах;
- збільшення дітей охоплених позашкільною освітою та осіб різного віку, залучених до систематичних занять фізичною культурою;
- наявність національних баз олімпійської підготовки, які відповідають європейським стандартам;
- наявність гірськолижної спортивної та туристично-рекреаційної інфраструктури (будівництво підйомників, лижних та гірськолижних трас, в тому числі і для літнього відпочинку) з облаштованою доступністю.

3.3.3. Культура

У галузі культури гірські території зазнають тих самих проблем, що і інші райони Львівської області. Матеріально-технічна база мережі залишається слабкою, відсутня єдина політика розвитку культури гірських районів, фестивальний рух залишається локальним.

По кількості народних домів (рис. 34) гірські райони не значно відстають від інших, лише Сколівський район знаходиться на 15 місці. У Старосамбірському районі, порівняно з іншими гірськими районами, найбільша кількість народних домів, однак кількість проведених заходів найменша. Така ситуація свідчить про те, що більшість народних домів потребують капітального ремонту, реконструкції, забезпечення сучасними технічними засобами (глядацькими кріслами, одягом для сцени, сценічним освітленням) та розширення спектру послуг, що надаються.

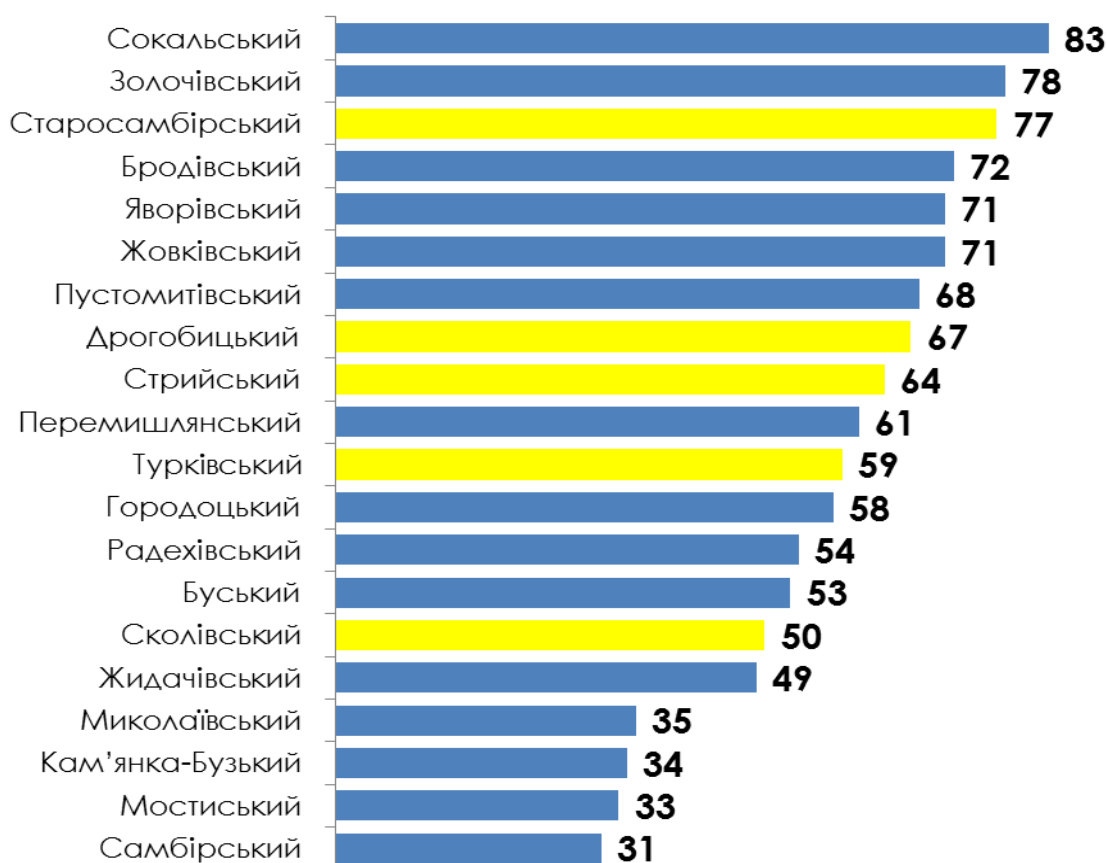

Рис. 34. Народні дома Львівської області, кількість станом на 01.07.2017

Найбільш активні райони з проведення фестивалів – Турківський (Бойківські фестини), Старосамбірський (Стар'ява-фест, Бойківський фестиваль «Карпатія»). Територія Турківщини є осередком компактного проживання етнографічної групи українців – бойків, які зберегли й примножують свою культурно-побутову ідентичність.

Саме Турківщина є центром Бойківщини, де базуються Всеукраїнське громадське товариство «Бойківщина ХХІ століття» та Міжнародна громадська організація «Світовий Конгрес Бойків». Починаючи з 1992 року відбулося шість Всесвітніх Бойківських фестин і три Світових Конгреси Бойків. Ці заходи відвідали понад 900 тисяч осіб з України та із-за кордону.

Загалом у гірських районах щорічно проводиться понад 100 фестивалів, які популяризують регіон та його особливості.

Актуальні питання:

- незадовільна матеріально-технічна база більшості закладів культури в гірських районах;
- низький рівень роботи народних домів, відсутність кооперації з іншими закладами, проведення спільних заходів;

- низький кадровий потенціал галузі;
- локальний розвиток фестивального руху;
- необхідність збереження культурної спадщини регіону.

Ключові заходи:

- покращення матеріально-технічної бази народних домів (роботи з капітального будівництва, ремонту, реконструкції, закупівля техніки та інших основних засобів);
- навчання персоналу галузі;
- збереження та розвиток історико-культурної спадщини Карпатського регіону – будівництво під'їзних доріг до пам'яток архітектури: дерев'яного храму Св. Михайла в с. Матків; дерев'яного храму Собор Пресвятої Богородиці; монастирського храму «Пророка Онуфрія » у с. Лаврів, дерев'яної церкви Св. Івана Хрестителя у с. Хащованя;
- паспортизація об'єктів культурної спадщини, проведення науково-дослідних і пошукових робіт на пам'ятках, виготовлення містобудівної та науково-проектної документації з питань охорони культурної спадщини;
- укладення охоронних договорів на пам'ятки в межах повноважень, делегованих органом охорони культурної спадщини вищого рівня;
- організація досліджень об'єктів культурної спадщини, які потребують рятівних робіт;
- проведення невідкладних ремонтно-будівельних робіт на інженерних мережах, об'єктах шляхового господарства, які перебувають в охоронній зоні та благоустрою території місць розташувань об'єктів культурної спадщини;
- розробка концепцій та реалізація фестивального руху для віддалених гірських територій;
- розвиток автентичного фольклору бойків, через підтримку проведення Всесвітніх бойківських фестин та Конгресу бойків та збереження пам'яток архітектури.

Джерела фінансування:

- Комплексна програма розвитку культури Львівщини на 2018 рік;
- Програма «Охорона і збереження культурної спадщини Львівської області на 2016-2018 роки»;
- державний фонд регіонального розвитку;
- обласний бюджет розвитку.

Очікувані результати:

- забезпечення музеїв та народних домів матеріально-технічною базою;
- проведення сучасних змістовних заходів у народних домах у співпраці з дошкільною та позашкільною освітою області;
- розбудова фестивального руху гірських районів, популяризація найвіддаленіших населених пунктів через проведення тематичних фестивалів;
- збереження культурної спадщини регіону.

3.3.4. Охорона здоров'я

У сфері охорони здоров'я актуальним залишаються питання оптимізації мережі і покращення доступу населення до сімейної медицини (найгірша ситуація склалася в Турківському районі (рис. 35).

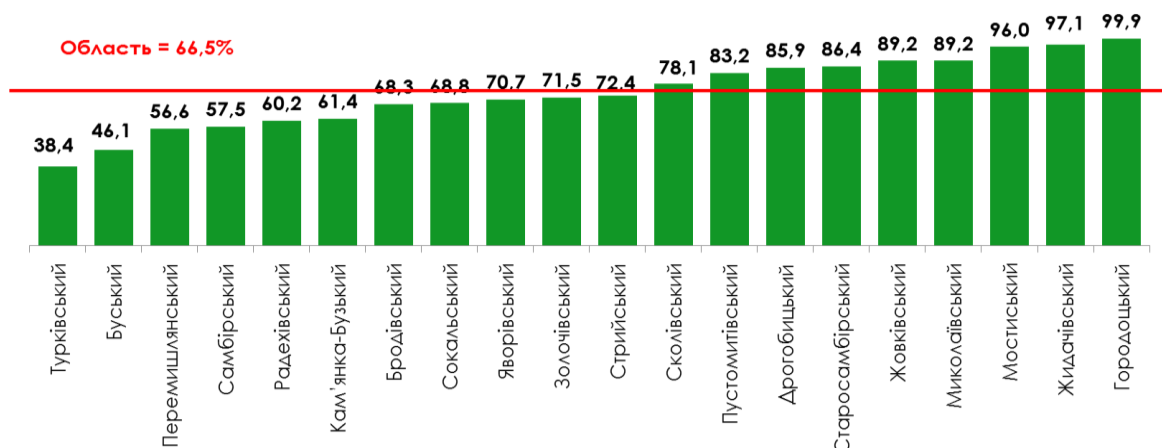

Рис. 35. Відсоток населення, охопленого первинною медико-санітарною допомогою на засадах ЗПСМ

Актуальні питання:

- продовження оптимізації кількості стаціонарних лікарняних ліжок;
- зміцнення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я усіх рівнів та недостатній фінансовий ресурс на функціонування медичної галузі області, зокрема на медикаментозне лікування хворих.

Ключові заходи:

- подальше охоплення сільських територій первинною медичною допомогою за рахунок сільських лікарських амбулаторій шляхом перепрофілювання ФАПів в населених пунктах з чисельністю 1500 мешканців і більше;
- подальший розвиток спеціалізованої медичної допомоги;

- розвиток паліативної допомоги дітям і дорослим в районах та містах області;
- реконструкція лікарні відновного лікування в смт Східниця, інших закладів надання первинної та вторинної медичної допомоги.

Джерела фінансування у 2018 році:

- Комплексна програма надання медичної допомоги мешканцям Львівської області на 2017-2020 роки;
- Обласна програма «Забезпечення дітей-інвалідів і дітей з важкими інтоксикаціями медичними препаратами, виробами медичного призначення та дезінтоксикаційною терапією на 2017 - 2020 роки»;
- державний та обласний бюджет;
- місцеві бюджети;
- кошти міжнародних фінансових організацій.

Очікувані результати:

- зростання охоплення населення гірських територій сімейної медициною;
- покращення матеріально-технічного стану закладів охорони здоров'я гірських територій.

3.3.5. Соціальний захист

Населенню гірських районів необхідно гарантувати право на проживання та працю в горах, а також на умови та рівень життя такі ж, як і в тих регіонах, що перебувають у більш сприятливому становищі.

Зважаючи на такий стан речей, виникає необхідність у створенні відділень денного перебування, постійного або тимчасового проживання для одиноких непрацездатних громадян.

У І півріччі 2017 року охоплено 10 549 осіб, які потребували соціального обслуговування (надання соціальних послуг), з яких 2 357 осіб отримували соціальні послуги за місцем проживання, оскільки не здатні до самообслуговування. Зважаючи на рельєфність території та віддаленість населених пунктів доцільно передбачити для соціальних працівників, які обслуговують таких людей, транспортні засоби для забезпечення одиноких громадян продуктами харчування, медикаментами, предметами першої необхідності, тощо.

На території населених пунктів, які мають статус гірських проживає 1645 дітей-інвалідів. Придбання спеціалізованих транспортних засобів (мікроавтобусів зі спеціалізованим обладнанням для перевезення дітей-інвалідів) для обласного центру соціальної реабілітації дітей інвалідів

«Сонечко», який розташований у м. Стебник Дрогобицького району дозволить дітям-інвалідам отримати своєчасну та ефективну корекцію їх психофізичного розвитку, зменшення або подолання фізичних, психологічних розладів, навчання основним та побутовим навичкам, розвиток здібностей, створення передумов їхньої інтеграції у суспільство.

Ключові заходи:

1. Забезпечення належного рівня реалізації державної політики у сфері надання соціальних послуг, поліпшення становища соціально вразливих верств населення, осіб, сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах:

— реконструкція приміщення під стаціонарне відділення з паліативною та хоспісною опікою для постійного та тимчасового проживання одиноких та непрацездатних громадян Турківського територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) у м. Турка (розширення спектру надання соціальних послуг, а саме стаціонарного догляду одиноких непрацездатних громадян, громадян які страждають на злоякісні новоутворення у III-IV стадії захворювання, ВІЛ-інфіковані/СНІД, вродженими вадами розвитку, та які потребують стороннього догляду (відділення на 30-ліжко/місць));

— реконструкція приміщення під стаціонарне відділення для постійного або тимчасового проживання та відділення денного перебування Старосамбірського територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) с. Мшанець (розширення спектру надання соціальних послуг, а саме стаціонарного догляду одиноких непрацездатних громадян, які потребують стороннього догляду (відділення на 30 ліжко/місць));

— створення стаціонарного відділення для постійного або тимчасового проживання та відділення денного перебування Сколівського територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) (розширення спектру надання соціальних послуг, а саме стаціонарного догляду одиноких непрацездатних громадян, які потребують стороннього догляду (відділення від 10 до 50 ліжко/місць));

— придбання транспортних засобів (мікроавтобусів, велосипедів) для територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

2. Забезпечення належного рівня реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей, надання соціальних та реабілітаційних послуг дітям-інвалідам:

— створення Старосамбірського та Сколівського центрів соціальної реабілітації дітей інвалідів;

— придбання спеціалізованих транспортних засобів для центрів соціальної реабілітації дітей інвалідів.

Джерела фінансування:

- державний фонд регіонального розвитку;
- обласний бюджет;
- міжнародна технічна допомога;
- місцеві бюджети.

Очікувані результати:

- розширення спектру надання соціальних послуг через покращення мережі хоспісів;
- покращення матеріально-технічної бази установ соціального захисту;
- надання пільг за соціально-професійною ознакою;
- надання одноразової адресної допомоги родинам загиблих учасників АТО та Героїв Небесної Сотні;
- психологічна реабілітація учасників АТО;
- професійна адаптація учасників АТО;
- діагностика, лікування та реабілітація громадян, які постраждали внаслідок (під час) Революції Гідності та антитерористичної операції.

3.4. Інженерна інфраструктура

3.4.1. Дорожньо-транспортна та прикордонна інфраструктура

Головними проблемами та перешкодами підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу гірських районів західних регіонів України є незадовільна якість фінансової, транспортної, комунікаційно-інформаційної інфраструктури та проблеми транспортної доступності туристично-рекреаційних та історико-культурних об'єктів.

Розвиток дорожньо-транспортної та комунікаційної інфраструктури гірських територій Львівщини передбачає: покращення залізничного і автомобільного сполучення, ремонт автомобільних доріг і мостових споруд, покращення дорожньої інфраструктури (стоянки, кемпінги, дорожні знаки, переїзди), охоплення гірських населених пунктів цифровим сигналом мовлення, швидкісним інтернетом.

Відсутність якісної придорожньої інфраструктури та інфраструктури зв'язку, особливо у гірських районах, стримує потенційних туристів здійснювати подорожі власним транспортом.

Першим кроком зі сторони держави щодо покращення стану автошляхів Карпатського регіону України є спрямування 0,7 млрд. грн. на розвиток

дорожнього господарства областей української частини Карпатського євро регіону (зокрема дороги Н-09 Мукачеве - Івано-Франківськ – Рогатин - Львів). За рахунок коштів митного експерименту і коштів державного бюджету у 2016-2017 роках відремонтовано основну транспорту артерію - автомобільну дорогу державного значення Н-13 Львів-Самбір-Ужгород, а також автомобільну дорогу Т-14-24 Сколе-Славське, автомобільну дорогу місцевого значення О141903 Бориня-Мохнате, автодорогу О140406 Східниця-Верхнє Синьовидне. Також за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги здійснено ремонт комунальної об'їзної дороги в м. Старий Самбір.

Протяжність мережі автомобільних доріг загального користування гірських районів Львівської області становить 1661,1 км, з них: автодороги державного значення – 361,7 км. В основному через гірські території проходять територіальні дороги державного значення і дороги місцевого значення. У результаті реформи дорожнього господарства з 2018 року ці автошляхи місцевого значення будуть належати до сфери управління місцевих обласних державних адміністрацій, що надасть змогу ефективніше контролювати ремонтні роботи і залучати кошти міжнародних донорів.

Для суттєвого покращення транспортного сполучення регіону необхідно реалізувати проект з організації автомобільного зв'язку «Тисовець – Славське – Боржава». Довжина автошляху від Тисовця до Боржави через Славське (перспективна гірськолижна арена) складатиме близько 80 км.

— безпека на дорогах. На автошляхах області майже кожних 5 годин трапляється ДТП з потерпілими, практично через кожні 33 години в автопригодах гине людина. Автопригоди на дорогах у середньому за добу призводили до загибелі 1 особи та зазнавали тілесних ушкоджень близько 6 учасників дорожнього руху. Основні причини – низький рівень дисципліни учасників дорожнього руху; недостатній рівень забезпеченості транспортного процесу відповідними до встановлених вимог параметрами дороги; недостатній рівень водійської майстерності; низький рівень використання автоматизованих засобів контролю та регулювання дорожнього руху; фактична відсутність системи організаційно-планувальних та інженерних заходів, спрямованих на вдосконалення організації руху транспорту та пішоходів у містах;

— низьке охоплення гірських населених пунктів цифровим сигналом мовлення;

— недостатня кількість міжнародних пунктів пропуску, зокрема повна їх відсутність на території Турківського району, що сповільнює процеси активізації інвестиційної та туристичної діяльності.

Ключові заходи:

I. Заходи із забезпечення залізничного сполучення.

1. Відкриття Бескидського тунелю (фінансування здійснювалося за рахунок власних коштів залізниці із залученням кредитних коштів від ЄБРР), що дозволить збільшити пропускну здатність вдвічі (з 47 до 100 пар поїздів/добу);

2. Будівництво вузькоколіїної залізниці (Сколе – Турка);

3. Запуск швидкісних сучасних електропотягів (покращення умов перевезення пасажирів в електропотягах Львів – Славське, Львів – Турка).

II. Заходи із забезпечення автотранспортного сполучення.

1. Створення маршрутів пасажирських перевезень прямого сполучення між туристично-привабливими гірськими населеними пунктами з обласним центром:

- м. Львів – с. Труханів;
- м. Львів – с. Завадка;
- м. Львів – м. Турка – с. Риків;
- м. Львів – с. Задільське.

III. Заходи розвитку комунікаційної інфраструктури.

1. Збільшення охоплення гірських населених пунктів цифровим сигналом мовлення – встановлення нового обладнання на вже існуючих вишках та будівництво для цього нових теле- та радіопередавальних станцій;

2. Охоплення гірських територій швидкісним інтернетом.

IV. Заходи із забезпечення належної дорожньо-транспортної інфраструктури.

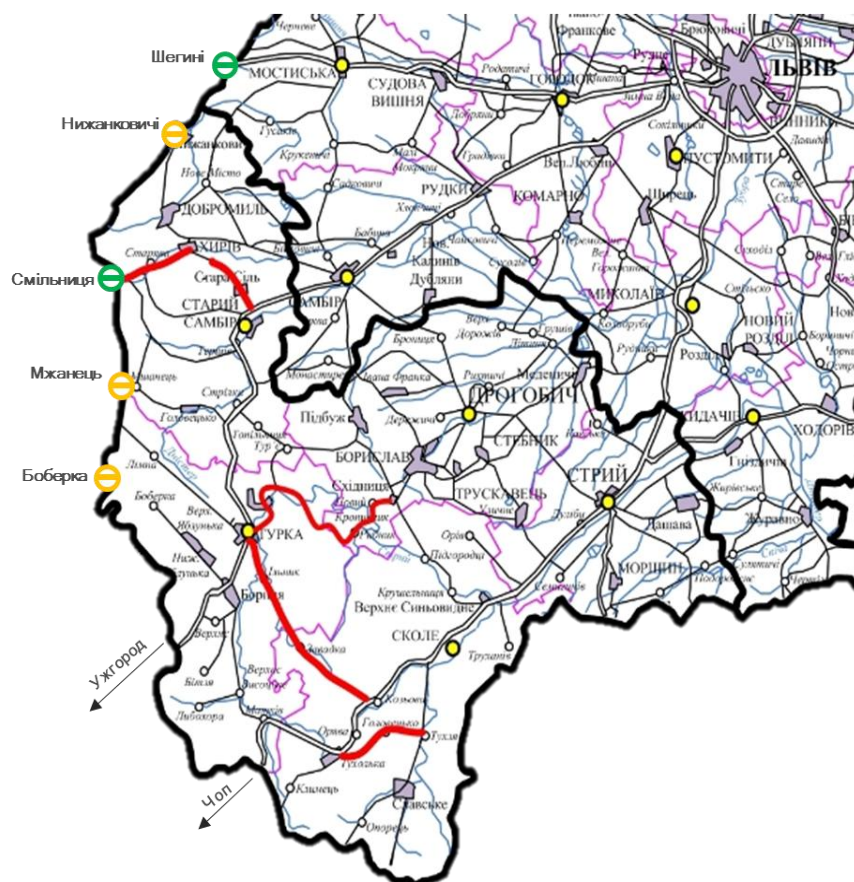
1. Будівництво і реконструкція автомобільних доріг міжнародного сполучення до перспективних міжнародних пунктів пропуску.

2. Транспортне сполучення з об'єктами туристичної інфраструктури і рекреації.

3. Транспортне сполучення з об'єктами історично-культурного призначення.

4. Транспортне сполучення з об'єктами соціального призначення (заклади освіти і медицини).

5. Розбудова дорожньої інфраструктури (стоянки, зупинки, кемпінги, освітлення, опорні стінки, пішохідні переходи).

Основні пріоритетні завдання по розбудові дорожньої інфраструктури

- КПП "Смільниця" - Старий Самбір
- Турка – Ільник – Тисовець – Козьова
- Тухля – Тухолька
- Турка - Східниця

Джерела фінансування:

- Комплексна програма розвитку дорожньої інфраструктури і фінансування робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг та безпеки дорожнього руху на 2018-2020 роки;
- державний бюджет;
- кошти міжнародних інвесторів.

Очікувані результати:

- забезпечення належного проїзду гірськими дорогами, в тому числі до об'єктів туристичної, рекреаційної, соціальної інфраструктури;
- ремонт 50-100 км доріг у гірській місцевості щорічно;
- зменшення аварійності на гірських дорогах;
- збільшення охоплення гірських населених пунктів цифровим сигналом мовлення та швидкісним інтернетом.

3.4.2. Водо-, газо- постачання та вуличне освітлення

Актуальні питання:

— газифікація населених пунктів. У Львівській області газифіковано 42 міста, 32 селища міського типу, 1354 сільських населених пункти, 8897 промислових підприємств та об'єктів комунально-побутового призначення, 1611 бюджетних установ і організацій, 773913 житлових квартир (будинків). Рівень газифікації області складає 74,12%. Найнижчий рівень газифікації серед гірських територій у Сколівському, Старосамбірському та Турківському районах (рис.36).

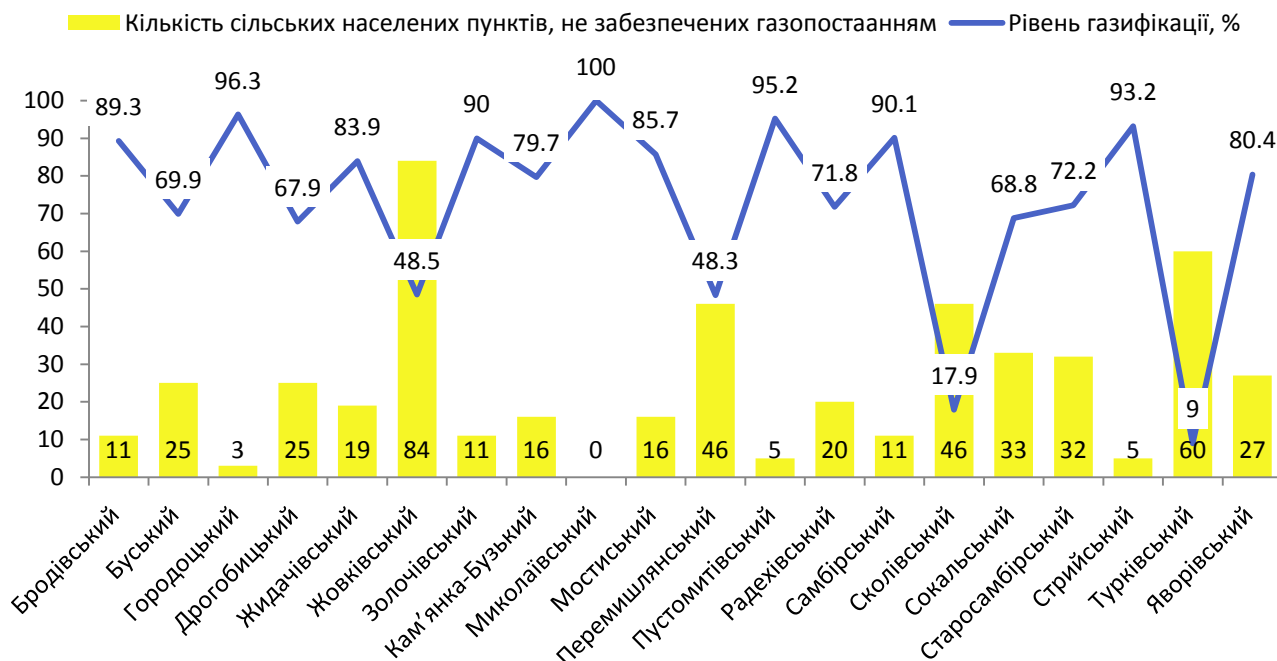

Рис. 36. Газифікація районів Львівської області (на 01.07.2017)

З метою підвищення рівня газифікації населених пунктів гірських районів необхідно завершити будівництво раніше розпочатих підвідних газопроводів, продовжувати будівництво нових та розвивати будівництво мереж газопостачання, що забезпечить збалансоване залучення коштів з різних джерел фінансування на об'єкти незавершеного будівництва та відповідно зменшить його обсяги, а також дозволить розбудовувати нові об'єкти систем газопостачання і створить умови для розв'язання проблемних питань регіону.

У 2017 році в рамках Програми газифікації населених пунктів Львівської області на 2016-2018 роки проводяться роботи на двох об'єктах гірської зони в Старосамбірському (газифікація сіл с. Созань, с. Страшевичі, с. Кобло, с. Воля) та Турківському районах (с. Присліп);

— забезпечення населення питною водою. Загальна протяжність водопровідної мережі складає понад 1500 км, протяжність амортизованих та аварійних мереж складає 51%. Унаслідок тривалої експлуатації (понад 50 років), значна частина сільських водопровідних мереж та амортизованого і

морально застарілого енергоємного обладнання вимагає заміни. Між подачею води і очисткою стічних вод існує дисбаланс, оскільки в багатьох населених пунктах області (у 80-ти селах) з централізованим водозабезпеченням відсутнє централізоване водовідведення. Практично всі каналізаційні очисні споруди збудовані до 1990 року, станом на сьогодні вони вимагають реконструкції, а в окремих населених пунктах – будівництва нових;

— розбудова мережі зовнішнього освітлення. На сьогодні у гірській зоні Львівській області рівень освітлення населених пунктів складає близько 60%.

Сьогоднішній стан об'єктів зовнішнього освітлення сільських та селищних населених пунктів не відповідає сучасним вимогам та нормативам. Значна частина вулиць залишається неосвітленою або потребує повної реконструкції. Основними причинами такого стану є експлуатація старих кабельних та повітряних ліній, відсутність шаф управління зовнішнім освітленням, зношеність світильників, використання енергозатратних ламп розжарювання та шкідливих ртутних ламп, що призводить до значних витрат та втрат електричної енергії.

У рамках обласних програм у 2017 році реалізується 36 проектів облаштування зовнішнього освітлення на загальну суму 8,9 млн грн.

Ключові заходи:

— Забезпечення реалізації заходів Програми «Питна вода» на 2012 – 2020 роки у Львівській області, зокрема будівництво та реконструкція водопровідних та каналізаційних очисних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання в населених пунктах області;

— забезпечення реалізації заходів Програми газифікації населених пунктів Львівської області на 2016-2018 роки, зокрема будівництво підвідних газопроводів до населених пунктів області;

— забезпечення реалізації заходів Програми зовнішнього освітлення населених пунктів Львівської області на 2017-2020 роки – проведення конкурсу та реалізація відповідних проектів зовнішнього освітлення.

Джерела фінансування:

— Програма газифікації населених пунктів Львівської області на 2016-2018 роки;

— Програма «Питна вода» на 2012 – 2020 роки у Львівській області;

— Програма зовнішнього освітлення населених пунктів Львівської області на 2017-2020 роки;

— державний фонд регіонального розвитку;

— місцеві бюджети.

Очікувані результати:

- зменшення втрат питної води та споживання електроенергії;
- забезпечення домоволодінь населених пунктів області природним газом;
- забезпечення належного освітлення населених пунктів області.

3.5. Лісове господарство**Актуальні питання:**

1. Відновлення лісів, наданих у постійне користування.
2. Охорона лісів від лісопорушень.
3. Всихання ялинових насаджень у лісах Карпат.
4. Недостатність мережі лісових доріг, що унеможливорює гасіння лісових пожеж, застосування високопродуктивної екологізберігаючої техніки і технології в лісогосподарському виробництві та використання лісів в рекреаційних та туристичних цілях.
5. Обґрунтування оптимальної площі природно-заповідного фонду в лісах Карпатського регіону Львівщини.
6. Переформування одновікових, однопородних деревостанів у різновікові мішані деревостани для забезпечення в майбутньому остаточного переходу від суцільно лісосічної системи господарювання до вибіркової, наближеної до природи.

Ключові заходи:

- збільшення лісових ресурсів, збереження їх стабільності і біорізноманітності;
- максимізація заходів щодо охорони лісу від несприятливих чинників;
- розвиток лісової інфраструктури з метою широкого і безпечного суспільного користування лісами;
- впорядкування заготівлі деревини.

Джерела фінансування:

- обласна цільова Програма розвитку лісового господарства Львівської області на 2017-2021 роки;
- державний бюджет;
- власні кошти лісогосподарських підприємств Карпатського регіону області.

Очікувані результати:

- забезпечення ведення лісового господарства на засадах наближеного до природи лісівництва та принципах сталого розвитку галузі;

- поліпшення стану та якісного складу лісів, посилення їх екологічних функцій та підвищення продуктивності;
- створення умов для досягнення оптимальних показників лісистості;
- посилення охорони лісів від лісопорушень;
- запровадження нових природозберігаючих технологій проведення лісозаготівель;
- відтворення, охорона і раціональне використання мисливської фауни.

3.6. Екологія

Актуальні питання:

1. Накопичення ТПВ та рекультивація сміттєзвалищ.

Упродовж року на Львівщині утворюється та накопичується 5 млн. м³ твердих побутових відходів. На території області налічується 314 несанкціонованих сміттєзвалищ. Площа порушених земель та територій полігонів ТПВ складає понад 200 га.

2. Стан водних об'єктів області.

Частка скидання забруднених стічних вод залишається значною, а саме – 45 млн. м³. Основними забруднювачами залишаються комунальні підприємства, очисні споруди яких потребують реконструкції.

Ріки Львівської області мають паводковий режим, що спричиняє підтоплення та затоплення територій населених пунктів області.

3. Негативний антропогенний вплив на живу природу.

4. Самовільне знищення чи пошкодження природних комплексів територій природно-заповідного фонду.

5. Зростаюча швидкість зникнення видів рослин і тварин за рахунок руйнування місць їх проживання.

6. Недостатня екологічна обізнаність населення.

Ключові заходи:

— забезпечення реалізації стратегії управління відходами Карпатського регіону – будівництво сучасних полігонів ТПВ та підприємств з утилізації (переробки) ТПВ, рекультивація сміттєзвалищ;

— винесення в натуру меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду (виготовлення та затвердження проектів землеустрою з організації та встановлення меж 38 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 7594 га в межах Сколівського району, 18 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 22486 га в межах Турківського району, 18 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 8736 га в межах Старосамбірського району);

- створення національного природного парку «Бойківщина», як ключова елементу екологічних мереж як в межах держави, так і в транскордонному аспекті. На виконання заходів Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на противагу іншим адміністративним областям Карпатського регіону, в гірській частині Львівської області функціонує лише один НПП, який репрезентує природно-територіальні комплекси Сколівських Бескидів;

- реалізація комплексних заходів щодо боротьби з борщівником Сосновського;

- зменшення скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти – побудова та реконструкція сучасних енергозберігаючих локальних очисних споруд;

- забезпечення робіт з берегоукріплення та регулювання русел річок у гірських районах;

- захист населених пунктів від підтоплення;

- поетапне впровадження схеми збору, сортування та вивозу ТПВ з населених пунктів;

- забезпечення безперебійної та надійної роботи всіх споруд, призначених для видобутку, виробництва, транспортування питної води, належної експлуатації об'єктів централізованого водопостачання;

- модернізація існуючих систем очисних споруд, каналізаційних мереж та будівництво нових;

- еколого-просвітницька діяльність.

Джерела фінансування:

- Програма охорони навколишнього природного середовища на 2016 – 2020 роки;

- Обласна програма забезпечення діяльності регіональних ландшафтних парків Львівщини на 2017 – 2021 роки;

- Обласна цільова Програма розвитку лісового господарства Львівської області на 2017-2021 роки;

- державний бюджет;

- місцеві бюджети.

Очікувані результати:

- зменшення обсягу скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти області;

- захист від підтоплення території населених пунктів гірської частини Львівської області;

- впровадження системи збору та сортування ТПВ;

— проведення екозаходів (екофестивалі, екоуроки, конкурси, екскурсії).

IV. Загальні принципи та матриця джерел фінансування Стратегії

При визначенні необхідного обсягу фінансування гірських територій враховано ряд факторів:

- щільність населення – при загальнообласному показнику 116,1 ос/км², в гірських районах цей показник не досягає і 70 осіб на км²;

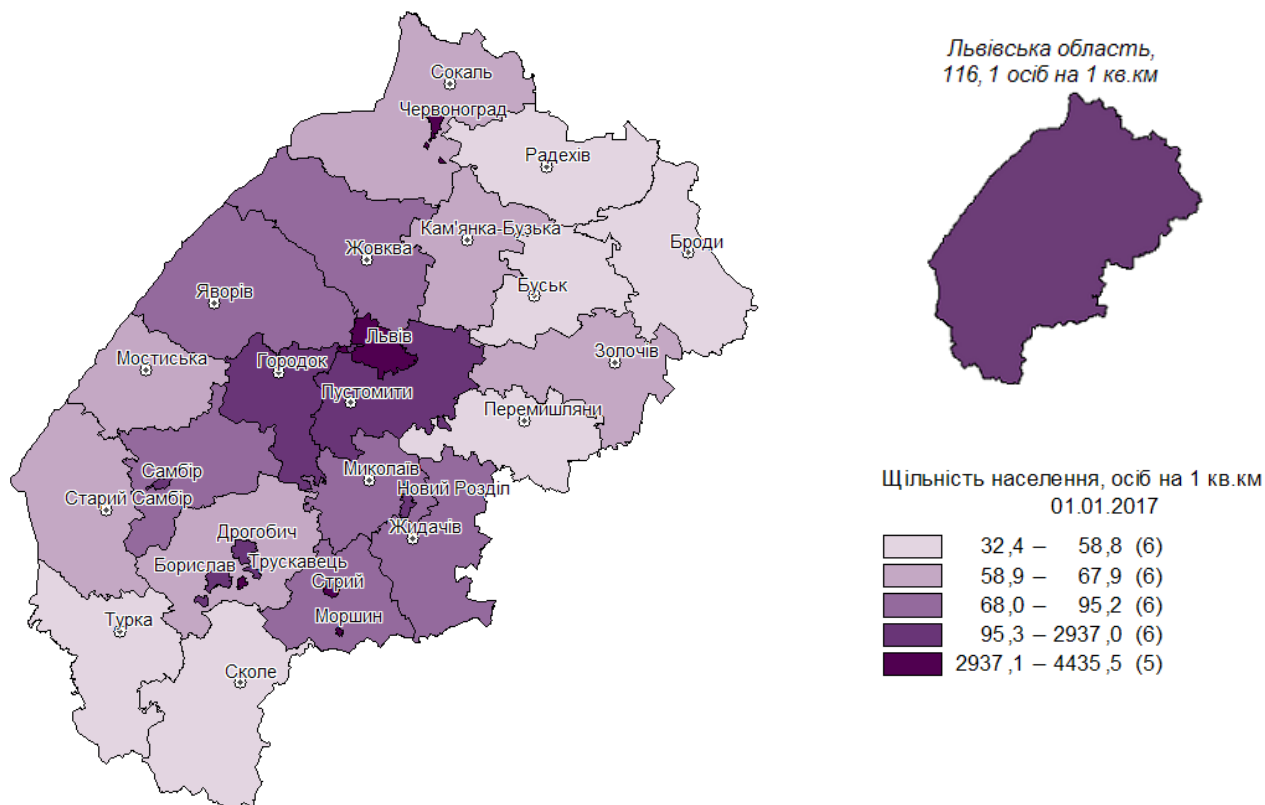

Рис. 37. Щільність населення Львівської області на 01.01.2017

- при малій чисельності населення, гірські території охоплюють 11% населених пунктів області - така система розселення обумовлена географічними особливостями.

Відповідно наступні фактори мають бути враховані при визначенні обсягу фінансування гірських територій: площа територій, чисельність населення та кількість населених пунктів.

Рис. 38. Фактори для визначення обсягу фінансування програм гірських територій відповідно до галузевої спеціалізації (соціальні програми, інженерна та дорожня інфраструктура, соціальна мережа)

Враховуючи довгостроковий термін розробки Стратегії, пропонується при забезпеченні її фінансування (неконкурсний компонент обласних програм в межах коштів, що направляються на території області) керуватися такими принципами:

— для програм **інфраструктурного розвитку територій** (розробка містобудівної документації, розвиток дорожньої, туристичної та інженерної інфраструктури) – рівень фінансування з відповідних джерел має бути забезпечений пропорційно до розміру території гірських районів та кількості населених пунктів за наступною формулою:

$$V_i = V_o \times (X_i/X + Y_i/Y)/2,$$

де V_i - обсяг коштів, що виділяються на окремий гірський район в рамках неконкурсного компонента обласних програм інфраструктурного розвитку територій;

V_o - загальний обсяг коштів, що виділяються на території в рамках неконкурсного компонента обласних програм інфраструктурного розвитку територій;

X_i - кількість населених пунктів окремого гірського району;

X - кількість населених пунктів області;

Y_i - площа території окремого гірського району;

Y - площа територій області.

— для програм **соціального спрямування** (надання соціальних допомог, розвиток освіти, культури, охорони здоров'я та інших сфер соціального спрямування), які направлені на фінансування потреб окремих верств населення – рівень фінансування з відповідних джерел має бути забезпечений пропорційно до чисельності населення відповідної гірської території;

— для розбудови **соціальної мережі** (ремонт/реконструкція/будівництво об'єктів соціально-культурної сфери) – пропонується враховувати чисельність населення, кількість населених пунктів та площу території відповідно до формули:

$$V_i = V_o \times (X_i/X + Y_i/Y + Z_i/Z)/3,$$

де V_i - обсяг коштів, що виділяються на окремий гірський район в рамках неконкурсного компонента обласних програм для розбудови соціальної інфраструктури;

V_o - загальний обсяг коштів, що виділяються на території в рамках неконкурсного компонента обласних програм для розбудови соціальної інфраструктури;

X_i - кількість населених пунктів окремого гірського району;

X - кількість населених пунктів області;

Y_i - площа території окремого гірського району;

Y - площа територій області;

Z_i – чисельність населення окремого гірського району;

Z – чисельність населення області.

Відповідно до зазначених формул, квотний принцип реалізовуватиметься для окремої гірської території (табл. 5)

Таблиця 5

Реалізація квотного принципу фінансування гірських територій

ТЕРИТОРІЯ	ГАЛУЗЕВА СПЕЦИФІКА ПРОГРАМ		
	Дорожня, туристична та інженерна інфраструктура	Соціальні програми*	Соціальна мережа
	1. Комплексна програма розвитку дорожньої інфраструктури і фінансування робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг та безпеки дорожнього руху на 2018-2020 роки 2. Програма розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2016-2018 роки 3. Програма газифікації населених пунктів Львівської області на 2016-2018 роки 4. Програма «Питна вода» на 2012 – 2020 роки у Львівській області 5. Програма зовнішнього освітлення населених пунктів Львівської області на 2017-2020 роки 6. Програма комплексного розвитку території Львівської області на 2016-2020 роки	1. Комплексна програма надання медичної допомоги мешканцям Львівської області на 2017-2020 роки 2. Обласна програма «Забезпечення дітей-інвалідів і дітей з важкими інтоксикаціями медичними препаратами, виробами медичного призначення та дезінтоксикаційною терапією на 2017 - 2020 роки» <i>* квотування враховується за умови відсутності визначеного контингенту населення – отримувача послуг</i>	1. Програма розвитку освіти Львівщини на 2017 – 2020 роки 2. Комплексна програма розвитку культури Львівщини на 2018 рік 3. Програма охорони навколишнього природного середовища на 2016 – 2020 роки 4. Програма капітального будівництва об'єктів соціально-культурного та житлово-комунального призначення за рахунок коштів бюджету розвитку обласного бюджету 5. Обласна програма «Спортивний майданчик» на 2017-2021 роки 6. Програма «Охорона і збереження культурної спадщини Львівської області на 2016-2018 роки»
	КВОТИ В РАМКАХ НЕКОНКУРСНОГО КОМПОНЕНТУ КОШТІВ ВІДПОВІДНИХ ПРОГРАМ, ЩО НАПРАВЛЯЮТЬСЯ НА ТЕРИТОРІЇ, %		
Дрогобицький	0,95	0,59	0,83
Сколівський	4,82	1,90	3,85
Старосамбірський	2,93	1,55	2,47
Турківський	4,48	1,99	3,65
Вільшаницька ОТГ	0,42	0,11	0,32
Чукв'янська ОТГ	0,36	0,13	0,28
Стрийський район (с. Верхня Стинава)	0,07	0,04	0,06
ВСІ ГІРСЬКІ ТЕРИТОРІЇ, %	14,03	6,31	11,45

**V. Індикатори виконання Стратегії розвитку гірських територій
Львівської області на 2018-2022 роки**

Показники	Один иця вимір у	2016 (звіт)	2017 (очіку ване)	2018 (прогн оз)	2019 (прогн оз)	2020 (прогн оз)	2021 (прогн оз)	2022 (прогн оз)
Динаміка ВРП гірських територій, темп зростання до попереднього року	%	98	101	103	103	103	103	103
Обсяг прямих іноземних інвестицій на одиницю населення	дол. США	15	20	30	50	70	85	100
Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу населення	тис. грн.	2,7	2,9	3,2	3,5	3,9	4,0	4,2
Кількість підприємств на 1 тис. осіб населення	одини ць	1,9	2,1	2,5	2,7	2,8	2,9	3,0
Частка електроенергії, що виробляється альтернативними джерелами у загальному обсязі генерування електроенергії	%	1,3	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5	4,0
Обсяг капітальних інвестицій на 1 особу населення	тис. грн.	1,3	1,5	1,7	1,8	2,0	2,2	2,5
Обсяг роздрібного товарообороту на одну особу населення	тис. грн.	0,7	1,0	1,2	1,5	1,7	1,9	2,0
Охоплення дітей віком від 3 до 6 років дошкільною освітою	%	55	58	60	63	65	68	72
Середньомісячна заробітна плата	грн.	3450	5110	5900	6500	7150	7500	7850
Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення	одини ць	23,2	23,5	23,8	24,0	24,3	24,5	25,0
Кількість зайнятих на 1 малому підприємстві	осіб	4,7	4,8	5,0	5,2	5,3	5,5	5,5

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А.

Пропозиції з реалізації у 2018-2022 роках проектів щодо будівництва, добудови, капітального ремонту стратегічних об'єктів соціально-інженерної інфраструктури гірських територій області

ДОДАТОК Б.

Профілі зайнятості гірських районів Львівської області.

ДОДАТОК В.

SWOT-аналіз ключових сфер розвитку гірських територій: економіка, соціальна інфраструктура, інженерна інфраструктура.

ДРОГОБИЦЬКИЙ РАЙОН

ЧИСЕЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНО-ВІКОВА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Все населення <i>у тому числі за віком:</i>	74 748	100,0
▪ 0-14	12 692	17,0
▪ 15-70	54 429	72,8
▪ 70 і старші	7 627	10,2
▪ працездатне населення працездатного віку	41 990	56,2
Демографічне навантаження на працездатне населення працездатного віку (дітьми та особами старше 70 років), на 1000 осіб	927	×

РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ АКТИВНІСТЮ НА РИНКУ ПРАЦІ У ВІЦІ 15-70 РОКІВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Населення віком 15-70 років <i>у тому числі:</i>	54 429	100,0
Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці:		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	9 030	16,6
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	6 887	12,6
▪ Формальна зайнятість населення на зареєстрованому ринку праці:		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	8 315	15,3
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	6 172	11,3
▪ Зареєстроване безробіття	715	1,3
Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці (неформальна зайнятість і безробіття).	21 078	38,7
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>		
<i>у тому числі в особистих селянських господарствах</i>	12 872	23,6
Економічно неактивне населення: основний масив (непрацюючі пенсіонери; інваліди; учні та студенти)	24 321	44,7

Структура населення за економічною активністю станом на 01.01.2016 р. (у % до населення віком 15-70 років)

ЗАРЕЄСТРОВАНА ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Інтегровані дані Головного управління Державної фіскальної служби (ГУ ДФС) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	9 030	100,0	16,6
II. Зареєстрована зайнятість населення	8 315	92,1	15,3
у тому числі за статусом:			
▪ наймані працівники	5 465	60,5	10,0
▪ працюючі не за наймом:			
- роботодавці	941	10,4	1,7
- фізичні особи-підприємці	1 909	21,1	3,5
III. Зареєстровані безробітні	715	7,9	1,3

Інтегровані дані Головного управління Пенсійного фонду (ГУ ПФ) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	6 887	100,0	12,7
II. Зареєстрована зайнятість населення	6 172	89,6	11,3
у тому числі:			
▪ сплачують страхові внески у працевдатному віці	5 422	78,7	10,0
▪ сплачують страхові внески у післяпрацевдатному віці	750	10,9	1,4
III. Зареєстровані безробітні	715	10,4	1,3

ЕКОНОМІЧНО НЕАКТИВНЕ НАСЕЛЕННЯ: ОСНОВНИЙ МАСИВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Економічно неактивне населення	24 321	100,0
у тому числі:		
• непрацюючі пенсіонери віком до 70 років включно	16 638	68,4
• учні шкіл 9-11 класів (15-17 років)	975	4,0
• учні ПТУ	657	2,7
• студенти ВНЗ денної форми навчання	1938	8,0
• непрацюючі інваліди віком до 70 років включно	4113	16,9

Джерело: Головне управління статистики у Львівській області, Головне управління Державної фіскальної служби України у Львівській області, Головне управління Пенсійного фонду України у Львівській області, Львівський обласний центр зайнятості, авторські розрахунки, Департамент соціального захисту ЛОДА, Департамент освіти і науки ЛОДА, авторські розрахунки

СКОЛІВСЬКИЙ РАЙОН

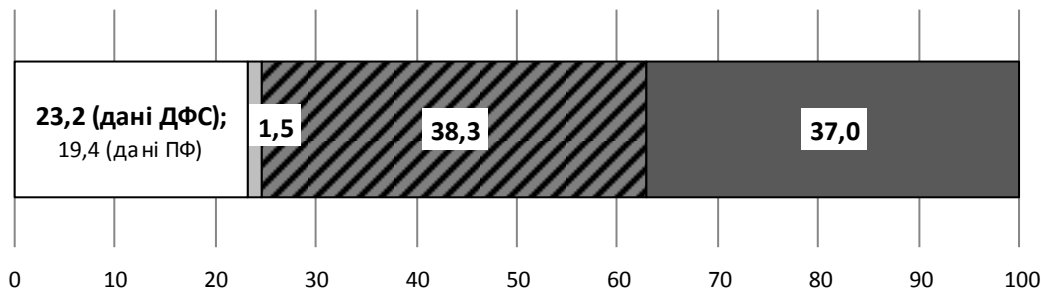
ЧИСЕЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНО-ВІКОВА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Все населення <i>у тому числі за віком:</i>	47 844	100,0
▪ 0-14	9 440	19,7
▪ 15-70	33 556	70,1
▪ 70 і старші	4 848	10,1
▪ працездатне населення працездатного віку	26 949	56,3
Демографічне навантаження на працездатне населення працездатного віку (дітьми та особами старше 70 років), на 1000 осіб	823	×

РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ АКТИВНІСТЮ НА РИНКУ ПРАЦІ У ВІЦІ 15-70 РОКІВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Населення віком 15-70 років <i>у тому числі:</i>	33 556	100,0
Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці:		
Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області	8292	24,7
Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області	7002	20,9
▪ Формальна зайнятість населення на зареєстрованому ринку праці:		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	7796	23,2
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	6506	19,4
▪ Зареєстроване безробіття	496	1,5
Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці (неформальна зайнятість і безробіття). Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області	12 862	38,3
<i>у тому числі в особистих селянських господарствах</i>	6 556	19,5
Економічно неактивне населення: основний масив (непрацюючі пенсіонери; інваліди; учні та студенти)	12 402	37,0

**Структура населення за економічною
активністю станом на 01.01.2016 р.
(у % до населення віком 15-70 років)**

- ☐ Формальна зайнятість населення на зареєстрованому ринку праці
- ☐ Зареєстроване безробіття
- ☒ Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці (неформальна зайнятість і безробіття)
- ☒ Економічно неактивне населення

ЗАРЕЄСТРОВАНА ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Інтегровані дані Головного управління Державної фіскальної служби (ГУ ДФС) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	8 292	100,0	24,7
II. Зареєстрована зайнятість населення	7 796	94,0	23,2
<i>у тому числі за статусом:</i>			
▪ наймані працівники	5 845	70,5	17,4
▪ працюючі не за наймом:			
- роботодавці	915	11,0	2,7
- фізичні особи-підприємці	1036	12,5	3,1
III. Зареєстровані безробітні	496	6,0	1,5

Інтегровані дані Головного управління Пенсійного фонду (ГУ ПФ) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	7002	100,0	20,9
II. Зареєстрована зайнятість населення	6506	92,9	19,4
у тому числі:			
▪ сплачують страхові внески у працездатному віці	5881	84,0	17,5
▪ сплачують страхові внески у післяпрацездатному віці	625	8,9	1,9
III. Зареєстровані безробітні	496	7,1	1,5

ЕКОНОМІЧНО НЕАКТИВНЕ НАСЕЛЕННЯ: ОСНОВНИЙ МАСИВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Економічно неактивне населення	12 402	100,0
у тому числі:		
• непрацюючі пенсіонери віком до 70 років	7 135	57,5
• учні шкіл 9-11 класів (15-17 років)	1 206	9,7
• учні ПТУ	563	4,5
• студенти ВНЗ денної форми навчання	1 703	13,7
• непрацюючі інваліди віком до 70 років включно	1 795	14,5

Джерело: Головне управління статистики у Львівській області, Головне управління Державної фіскальної служби України у Львівській області, Головне управління Пенсійного фонду України у Львівській області, Львівський обласний центр зайнятості, авторські розрахунки, Департамент соціального захисту ЛОДА, Департамент освіти і науки ЛОДА, авторські розрахунки

СТАРОСАМБІРСЬКИЙ РАЙОН

ЧИСЕЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНО-ВІКОВА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Все населення <i>у тому числі за віком:</i>	78 004	100,0
▪ 0-14	12 387	15,9
▪ 15-70	56 522	72,5
▪ 70 і старші	9 095	11,7
▪ працездатне населення працездатного віку	45 104	57,8
Демографічне навантаження на працездатне населення працездатного віку (дітьми та особами старше 70 років), на 1000 осіб	753	×

РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ АКТИВНІСТЮ НА РИНКУ ПРАЦІ У ВІЦІ 15-70 РОКІВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Населення віком 15-70 років <i>у тому числі:</i>	56 522	100,0
Економічно активне населення на зареєстрованому		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	11 536	20,4
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	9 935	17,6
▪ Формальна зайнятість населення на		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	10 418	18,4
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	8 817	15,6
▪ Зареєстроване безробіття	1 118	2,0
Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці (неформальна зайнятість і безробіття).		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	24 775	43,8
<i>у тому числі в особистих селянських господарствах</i>	10 466	18,5

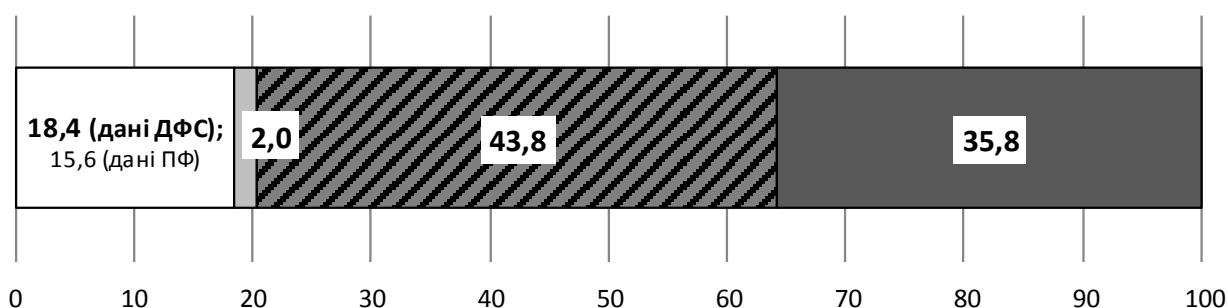
Економічно неактивне населення: основний масив
(непрацюючі пенсіонери; інваліди; учні та студенти)

20 211

35,8

СТАРОСАМБІРСЬКИЙ РАЙОН

Структура населення за економічною активністю станом на 01.01.2016 р. (у % до населення віком 15-70 років)

☐ Формальна зайнятість населення на зареєстрованому ринку праці

☐ Зареєстроване безробіття

☒ Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці
(неформальна зайнятість і безробіття)

☐ Економічно неактивне населення

ЗАРЕЄСТРОВАНА ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Інтегровані дані Головного управління Державної фіскальної служби (ГУ ДФС) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного	у % до населення віком 15-70
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	11 536	100,0	20,4
II. Зареєстрована зайнятість населення	10 418	90,3	18,4
у тому числі за статусом:			
▪ наймані працівники	7 989	69,3	14,1
▪ працюючі не за наймом:			
- роботодавці	1 115	9,7	2,0
- фізичні особи-підприємці	1 314	11,4	2,3
III. Зареєстровані безробітні	1 118	9,7	2,0

Інтегровані дані Головного управління Пенсійного фонду (ГУ ПФ) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	9935	100,0	17,6
II. Зареєстрована зайнятість населення	8817	88,7	15,6
у тому числі:			
▪ сплачують страхові внески у працездатному віці	7908	79,6	14,0
▪ сплачують страхові внески у післяпрацездатному віці	909	9,1	1,6
III. Зареєстровані безробітні	1118	11,3	2,0

ЕКОНОМІЧНО НЕАКТИВНЕ НАСЕЛЕННЯ: ОСНОВНИЙ МАСИВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Економічно неактивне населення	20 211	100,0
у тому числі:		
• непрацюючі пенсіонери віком до 70 років	11 792	58,3
• учні шкіл 9-11 класів (15-17 років)	1 329	6,6
• учні ПТУ	775	3,8
• студенти ВНЗ денної форми навчання	2 666	13,2
• непрацюючі інваліди віком до 70 років включно	3 649	18,1

Джерело: Головне управління статистики у Львівській області, Головне управління Державної фіскальної служби України у Львівській області, Головне управління Пенсійного фонду України у Львівській області, Львівський обласний центр зайнятості, авторські розрахунки, Департамент соціального захисту ЛОДА, Департамент освіти і науки ЛОДА, авторські розрахунки

ТУРКІВСЬКИЙ РАЙОН

ЧИСЕЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНО-ВІКОВА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Все населення <i>у тому числі за віком:</i>	50 082	100,0
▪ 0-14	10 358	20,7
▪ 15-70	34 286	68,5
▪ 70 і старші	5 438	10,9
▪ працездатне населення працездатного віку	26 258	52,4
Демографічне навантаження на працездатне населення працездатного віку (дітьми та особами старше 70 років), на 1000 осіб	925	×

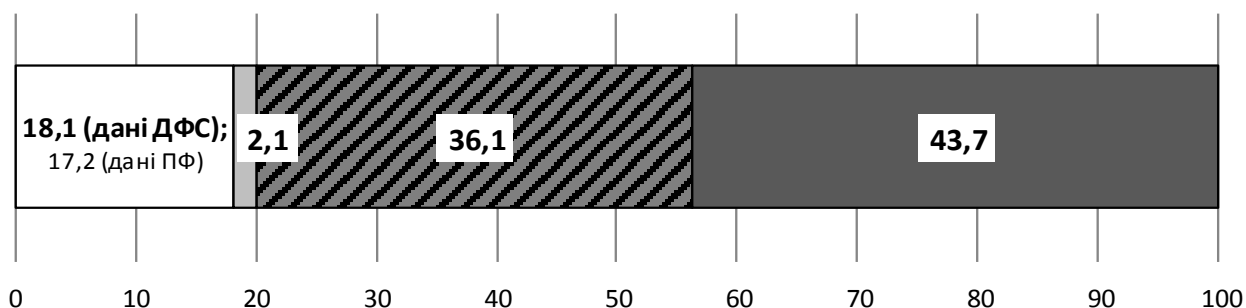
РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ЕКОНОМІЧНОЮ АКТИВНІСТЮ НА РИНКУ ПРАЦІ У ВІЦІ 15-70 РОКІВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Населення віком 15-70 років <i>у тому числі:</i>	34 286	100,0
Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці:		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	6 916	20,2
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	6 615	19,3
▪ Формальна зайнятість населення на зареєстрованому ринку праці:		
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>	6 213	18,1
<i>Оцінка за даними ГУ ПФ України у Львівській області</i>	5 912	17,2
▪ Зареєстроване безробіття	703	2,1
Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці (неформальна зайнятість і безробіття).	12 389	36,1
<i>Оцінка за даними ГУ ДФС України у Львівській області</i>		
<i>у тому числі в особистих селянських господарствах</i>	7 399	21,6
Економічно неактивне населення: основний масив	14 981	43,7

(непрацюючі пенсіонери; інваліди; учні та студ

ТУРКІВСЬКИЙ РАЙОН

Структура населення за економічною активністю станом на 01.01.2016 р. (у % до населення віком 15-70 років)

- ☐ Формальна зайнятість населення на зареєстрованому ринку праці
- ☐ Зареєстроване безробіття
- ☒ Економічно активне населення на незареєстрованому ринку праці (неформальна зайнятість і безробіття)
- ☐ Економічно неактивне населення

ЗАРЕЄСТРОВАНА ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Інтегровані дані Головного управління Державної фіскальної служби (ГУ ДФС) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	6 916	100,0	20,2
II. Зареєстрована зайнятість населення	6 213	89,8	18,1
у тому числі за статусом:			
▪ наймані працівники	4 912	71,0	14,3
▪ працюючі не за наймом:			
- роботодавці	381	5,5	1,1
- фізичні особи-підприємці	920	13,3	2,7
III. Зареєстровані безробітні	703	10,2	2,1

Інтегровані дані Головного управління Пенсійного фонду (ГУ ПФ) України у Львівській області, Львівського обласного центру зайнятості

	Всього, осіб	у % до економічно активного населення	у % до населення віком 15-70 років
I. Економічно активне населення на зареєстрованому ринку праці (II+III)	6 615	100,0	19,3
II. Зареєстрована зайнятість населення	5 912	89,4	17,2
у тому числі:			
▪ сплачують страхові внески у працездатному віці	5 246	79,3	15,3
▪ сплачують страхові внески у післяпрацездатному віці	666	10,1	1,9
III. Зареєстровані безробітні	703	10,6	2,1

ЕКОНОМІЧНО НЕАКТИВНЕ НАСЕЛЕННЯ: ОСНОВНИЙ МАСИВ

	Всього, осіб	у % до підсумку
Економічно неактивне населення	14 981	100,0
у тому числі:		
• непрацюючі пенсіонери віком до 70 років включно	8 062	53,8
• учні шкіл 9-11 класів (15-17 років)	971	6,5
• учні ПТУ	809	5,4
• студенти ВНЗ денної форми навчання	1 835	12,2
• непрацюючі інваліди віком до 70 років включно	3 304	22,1

Джерело: Головне управління статистики у Львівській області, Головне управління Державної фіскальної служби України у Львівській області, Головне управління Пенсійного фонду України у Львівській області, Львівський обласний центр зайнятості, авторські розрахунки, Департамент соціального захисту ЛОДА, Департамент освіти і науки ЛОДА, авторські розрахунки

Додаток В

SWOT-аналіз ключових сфер розвитку гірських територій

Економічний розвиток

Сильні сторони

1. Наявність земельних ресурсів для створення нових підприємств.
2. Наявність незайнятої робочої сили з досвідом роботи в сільському господарстві.
3. Наявність зон для відпочинку.

Можливості

1. Започаткування нових підприємств в рамках реалізації проектів вітчизняних та іноземних інвесторів.
2. Активізація інноваційної діяльності.
3. Розвиток виробництва екологічно чистої продукції.
4. Розвиток зеленого туризму.

Слабкі сторони

1. Брак інвестиційних ресурсів для розвитку економіки району.
2. Низька ділова активність та підприємливість населення.
3. Висока вартість реалізації проектів через інфраструктурні обмеження.

Загрози

1. Нестабільне законодавство та система оподаткування.
2. Фінансова і цінова нестабільність, інфляційні процеси.
3. Погіршення інвестиційного клімату.
4. Природні катаклізми.

Соціальна інфраструктура

Сильні сторони

1. Розвинена мережа соціальної інфраструктури
2. Високий професійний, освітній, культурний рівень населення.
3. Наявність оздоровчо-рекреаційного потенціалу.
4. Наявність пам'яток культурної спадщини.

Можливості

1. Залучення малого та середнього бізнесу до вирішення соціальних

Слабкі сторони

1. Незадовільний матеріально-технічний стан об'єктів соціальної інфраструктури.
2. Недостатнє фінансування закладів культури, медицини, освіти та спорту.
3. Недостатній рівень і якість надання соціальних і медичних послуг, недостатня забезпеченість медичних закладів сучасною лікувально-діагностичною технікою і устаткуванням та якісними медикаментами.
4. Дефіцит кадрів для закладів культури, медицини, освіти та спорту.

Загрози

1. Відтік кваліфікованих кадрів за кордон або в інші регіони.

проблем району. 2. Створення умов для навчання та перекваліфікації трудових ресурсів. 3. Покращення первинної медичної допомоги населенню. 4. Покращення охорони здоров'я та попередження захворювань. 5. Повна комп'ютеризація закладів освіти. 6. Популяризація привабливості архітектурно-історичних об'єктів, організація різноманітних фестивалів, виставок, спортивних заходів.	2. Погіршення демографічних показників населення (низька народжуваність, висока смертність). 3. Зростання рівня безробіття. 4. Недостатнє бюджетне фінансування соціальної сфери.
--	---

Інженерна інфраструктура

Сильні сторони 1. Розвиток житлової забудови. 2. Готовність міської влади вирішувати проблеми у сфері розвитку комунальної інфраструктури.	Слабкі сторони 1. Низька якість доріг. 2. Нерегулярне транспортне сполучення з віддаленими селами. 3. Значний знос транспортних засобів. 4. Значний знос основних мереж тепло - водопостачання та водовідведення. 5. Рівень житлово-комунальних послуг не задовольняє населення.
Можливості 1. Покращення стану доріг. 2. Покращення транспортного сполучення. 3. Оновлення транспортних засобів, будівництво нових мереж водо-, газопостачання.	Загрози 1. Погіршення стану комунальної інфраструктури району. 2. Малий досвід і поінформованість в залученні вітчизняних коштів або із закордонних фондів.